

**KKTC
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Özel Eğitim
Dersine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin KOCABAŞOĞLU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes DEMİROK

Lefkoşa

Haziran, 2016

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE, Yakın Doğu Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok, Yakın Doğu Üniversitesi

(Tez Danışmanı)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Aysegül Şükran Öz, Mustafa Kemal Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

21/06/2016

Prof. Dr. Orhan Çiftçi

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada doğrudan ve dolaylı olarak her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

.../.../2016

İmza

Öğrencinin Adı-Soyadı

Hüseyin Kocabaşoğlu

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren, bilgi ve görüşleri ile bana yol gösteren, çalışmamı bu noktaya taşımamı sağlayan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok hocama teşekkür ederim.

Çalışmam süresince beni her konuda destekleyen, çalışmamın başından sonuna kadar gösterdikleri sabır, anlayış ve yardımları ile her zaman yanımda olan sevgili kardeşim Uzm. Psikolog Nadir Kocabaşoğlu ve yakın dostum Doç. Dr. Arif Sarı'ya teşekkür ederim.

Çalışmamın değerine değer katan katkılarından ve tüm desteklerinden dolayı çalıştığım kurum olan ÖZEV (Özel Eğitim Vakfı)'e ve Vakıf Müdürü'm Sn. Ersin Görsay'a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sürecinde, desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, her zaman yanımda olan ve bu sürece kadar gelmemde emeklerini ödeyemeyeceğim babam Melek Kocabaşoğlu ve Mehmet Kocabaşoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla
Hüseyin KOCABAŞOĞLU

ÖZET

MESLEK LİSESİ ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZEL EĞİTİM DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Hüseyin KOCABAŞOĞLU

Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Haziran, 2016 (64 pp.)

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes DEMİROK

Bu araştırmanın amacı KKTC Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Çocuk Gelişim ve Eğitimi Bölümü kapsamında ilgili 4 Meslek Lisesinde eğitim gören son sınıf öğrencilerinin özel eğitim dersine yönelik tutumlarını incelemektir.

Bu çalışmada Meslek Liseleri Çocuk Gelişim ve Eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin Özel Eğitim dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile var olan durum belirlenmesi iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin yada derecenin belirlenmesi istenildiğinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini KKTC'de eğitim veren ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümleri bulunan meslek liseleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 2015-2016 öğretim yılında Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi, Karpaz Meslek Lisesi, Atatürk Meslek Lisesi ve Gazimağusa Meslek Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi

12. Sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde yer alan toplam 50 kız öğrenci çalışmaya katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu ve Yaralı (2015) tarafından geliştirilen 15 maddeden oluşan “Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada tutum, özel eğitime ihtiyacı olan yakını olma durumu, staj yapılan okulda özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenci olma durumu ve ailede özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumu bağımlı değişken olup, yaş, cinsiyet, eğitim aldığı okul ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Verilerin analizinde T-testi ve Kruskal Wallis tekniği kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile yapılmış, iki ortalama arası fark analizi (t-testi), ve Kruskal Wallis analiz tekniği kullanılmıştır.

Yapılan araştırmada kullanılan anket soruları içerisinde bulunan ilk 3 soruda bahsi geçen özel eğitim dersindeki bilgilerin günlük hayatta karşılaşılan özel eğitim gereksinimini duyan kişilere uygulanabilmesi noktasında öğrencilerin yüksek düzeyde pozitif cevap vermesi ve öğrencilerin özel eğitim derslerine aldıkları bilgilerin öğretmen olduklarında uygulayabilecekleri konusundaki tutumları yüksek düzeyde pozitif çıkmış olması, özel eğitim derslerine yönelik tutumlarının pozitif olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin eğitim almış olduğu okulların bulundukları bölgelerin özel eğitim dersine yönelik tutumu ile olan ilişkisi incelendiğinde, okulların bulunduğu bölgelerin özel eğitim dersine yönelik tutuma etki ettiği Gazimağusa Meslek Lisesi örneğinde ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin ilgili ders müfredatları bağlamında haftalık ders saatlerinin yetersiz bulunması ve özel eğitim derslerinde merak ettikleri konuları ders dışında araştırıyor olmalarına yönelik verdiği cevaplarda, yüksek derecede “Katılıyorum” sonucunun elde edilmiş bulunmaktadır. Alt problemlere yönelik olarak öğrencilerin yakın çevresinde özel eğitime muhtaç birey olma durumlarının özel eğitim dersine yönelik tutumlarında herhangi bir değişikliğe sebep olmadığı ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Özel Eğitim, Çocuk Gelişimi, Meslek Lisesi, Tutum.*

ABSTRACT

DETERMINATION OF FINAL YEAR STUDENTS ATTITUDE TOWARDS SPECIAL EDUCATION COURSES IN DEPARTMENT OF CHILD DEVELOPMENT AND EDUCATION AT VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Hüseyin KOCABAŞOĞLU

Near East University

Institute of Educational Sciences

Department of Special Education

Master Thesis

June, 2016 (64 pp.)

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Mukaddes Demirok

Aim of this research is to examine the attitudes of last year students studying at the department of Child Development and Education in 4 vocational high schools affiliated to TRNC Ministry of Education towards special education course. In line with this aim, relational survey method was used to determine the change or degree between two or more variables.

Population of the research included vocational high schools which have Child Development and Education department located in TRNC. Sample of the research included 12th grade students from the department of Child Development and Education in Cengiz Topel Industrial Vocational High School, Karpaz Vocational High School, Ataturk Vocational High School and Gazimagusa Vocational High School in 2015-2016 academic year. Accordingly, a total number of 50 female students participated in this research.

Demographic Information form and “Attitude Scale Towards Special Education Course” consisting of 15 statements developed by Yarali (2015) was used in this research as the data collection tool.

Attitude, having a close one with special needs and being a student with special needs in the internship school are regarded as dependent variables and age, gender and school are regarded as independent variables of the research. T-test and Kruskal Wallis methods are used in data analysis. SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) program was used for the analysis of the obtained data and differential analysis of two means (t-test) and Kruskal Wallis analysis technic was also used.

Positive responses to the first 3 statements of the scale related with the ability to apply knowledge in daily life when encountered with individuals with special needs and positive responses to the statements related with attitudes towards the ability to apply the knowledge learned in special education course in professional teaching life indicated that students have overall positive attitudes towards special education course.

When the relationship between regions of the students’ schools and their attitudes towards special education course is examined, a relationship was figured out in Gazimagusa Vocational High School sample. Students mostly responded as “Agree” to the statements implying that weekly lecture hours are insufficient for special education course and they need to examine the issues that they are curious about themselves. In addition, significant relationship was observed between having a close one with special needs and students’ attitudes towards special education course.

Keywords: *Special education, Child Development, Vocational School, Attitude.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar	X
KISALTMALAR	XI
 BÖLÜM I	
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	4
1.3 Önem	5
1.4 Sınırlılıklar	6
1.5 Tanımlar	6
 BÖLÜM II	
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1.1 Meslek Liseleri	8
2.1.2 KKTC’de Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Ders Müfredatı ve Öğrenci Nitelikleri	10
2.1.3 Özel eğitim	11
2.1.4 Özel Eğitimin İlkeleri	12
2.1.5 Özel Eğitimin Amaçları	13
2.1.6 Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Sınıflandırılması	13
2.1.7 Özel Eğitimin Gerekliliği	14
2.1.8 Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimindeki Amaçlar	15
2.1.9 Öğretmenlik	16
2.1.10 Özel Eğitim Öğretmenliği ve Yardımcı Öğretmenler	17
2.1.11 Tutum	18
 2.2 İlgili Araştırmalar	20
 BÖLÜM III	
3.YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2 Evren ve Örneklem	22
3.3 Veri Toplama Aracı	23

3.3.1. Verilerin Toplanması	24
3.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	24
3.3.1.2. Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	24
3.3.1.3. Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	25
3.4 Verilerin Analizi	28
3.5 Verilerin Çözümlemesi	28
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR VE YORUMLAR	29
4.1 Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Yakın Çevrelerinde Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	31
4.2 Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Ailelerinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	34
4.3 Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Okullara Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	38
4.4 Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Staj Yaptığı Okullarda Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular	41
BÖLÜM V	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	45
5.1 Sonuçlar	45
5.2 Öneriler	47
5.2.1 Öğretmenlere Yönelik Öneriler	47
5.3 Tartışma	48
KAYNAKÇA	49
EKLER	58
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	59
EK 2. Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Anketi	60
EK 3. Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Orjinal Ölçek	61
EK 4. KKTC, Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı	62
EK 5. Ölçek İzin Yazısı	63

TABLOLAR

	Sayfa No
Tablo 1	Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine Ait Bulgular 23
Tablo 2	Faktörler ve Ölçek Bütünlüğüne Yönelik Alpha Katsayı değerleri 25
Tablo 3	Ölçeğe yönelik İki yarı test Güvenirlik Çalışması 27
Tablo 4	5’li Likert Puanlama Tablosu 28
Tablo 5	Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bölümünde Okuyan Öğrencilerin, Özel Eğitim Dersine Yönelik Genel Tutumlarına İlişkin Bulgular 30
Tablo 6	Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Yakın Çevrelerinde Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları 32
Tablo 7	Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Ailelerinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları 35
Tablo 8	Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Okullara Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları 38
Tablo 9	Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Staj Yaptığı Okullarda Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları 41

KISALTMALAR

KBF	: Kişisel Bilgi Formu
KHK	: Karar Hükümünde Kararname
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MEYAP	: Mesleki Teknik Eğitimi Yapılandırma Projesi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında geçen bazı kavramların tanımlarına da yer verilmiştir.

1.1 Problem

Eğitim, en genel tanımı ile insanları amaçlarına uygun olarak yetiştirme sürecidir. Bu süreçte insanların kişiliği kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla değişime uğrar (Fidan, 2012). Buna ek olarak, çocuğu psikolojik bir organizma olarak değerlendiren psikolog ve eğitimcilere göre eğitim, bireyin yetenek, ilgi ve arzularını ulaşabilecekleri en üst düzeye kadar ulaştırmak ve kişinin potansiyelini tam olarak ortaya koyabilmesi için gerekli çevre imkanlarını düzenlemektir (Ergün, 2014). Bireylerin özel eğitim konusunda yaşanan gelişmeleri takip edip uyum sağlanabilmesi için eğitim sistemlerine verilen önem ve değerin artırılması, eğitim ve eğitimcilere düşen en büyük görevdir (Tuğluk, 2007).

Toplum içerisinde yaşayan bireyler birbirinden farklı özellikler göstermektedir. Bazı insanlar matematik dersinden hoşlanırken bazıları ise tarih dersinden hoşlanabilmektedir. Bu farklılıklar bireylerin aynı sınıfta ders almasını engellememekte ve toplum içerisinde yaşamını sürdürmesinde herhangi bir güçlük yaşamasına neden olmamaktadır. Çünkü bu bireylerin gelişim alanları birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak, gelişimleri diğer bireylerin gelişimlerinden farklı olan bireylerin doğum önce-sonra veya sırasında kaynaklanan birtakım nedenler ve komplikasyonlardan ötürü, günlük yaşamları negatif yönde etkilenebilmektedir (Yaralı, 2015). “Gelişimi farklı olan bu bireyler için alanda günümüzde ‘engelli’, ‘özel gereksinimleri olanlar’, ‘gelişim farklılığı olanlar’, ‘farklı gelişim gösterenler’ ve ‘öğrenme farklılığı olanlar’, ‘özel eğitim gerektiren bireyler’ ve benzeri tanımlar kullanılmaktadır” (Baykoç Dönmez, 2010). Gelişim geriliği veya eksikliği olma durumlarında farklı gelişim özelliği gösteren bireylerin eğitimleri ile normal gelişim gösteren bireylerin eğitimleri arasında farklılık olması beklenir. Bu nedenle özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin farklı bir eğitim alması gerekmektedir (Yaralı, 2015).

Özel eğitime gereksinimi olan birey, “Çeşitli nedenlerden dolayı gelişim ve bireysel özellikler, eğitim yeterlilikleri bakımından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir” şeklinde tanımlanmaktadır (Ataman, 2003; Nuri, 2014). Özel eğitimin ise çeşitli tanımları yapılmaktadır. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği (2012) özel eğitimi “özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarının karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitimin amacı; “özel eğitim gerektiren bireylerin bağımsız yaşama hazırlanmalarına yardımcı olmaktır” şeklinde tanımlanabilir (Cavkaytar ve Diken, 2013). Nitekim “Özel eğitim, hem kapsamı hem de uygulamalarıyla dünyada ve ülkemizde her geçen gün daha da gelişmekte ve ilerlemektedir” (Çitil, 2013). Hızla gelişen özel eğitim uygulamalarında özel eğitim öğretmenlerinin bilgi ve becerilerinin önemi oldukça fazladır.

Bilindiği gibi öğretmenlik bilgi ve beceri gibi bilişsel alan yeterlilikleri gerektirmesinin yanı sıra, tutum ve davranış gibi duyuşsal alan yeterliliklerini de gerektiren bir meslektir (Çeliköz ve Çetin, 2004). Bununla birlikte, sınıfta bulunan öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması, sınıf içerisinde sağlıklı etkileşim kurulması ve sürdürülmesi, özel gereksinimleri olan öğrencilerinin sınıfa, okula ve topluma sosyal açıdan kabulü büyük ölçüde öğretmene bağlıdır (Yıkmış, 2006). Günümüzde özel eğitimin öneminin artması noktasında, eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde bulunan öğretmenlerin ilgili gelişim alanında kendi yaşıtlarına kıyasla daha ileri olma veya eksiklik/gerilik durumuna sahip olan bireylere eğitim verdiği sınıflarda, öncelikli olarak ilgili öğrencileri tanıyarak ihtiyaçlarına cevap verebilme gereksinimini artırmıştır. Bu noktadan ileri gelerek, özel eğitim alanı öğretmenlerinin özel eğitim ihtiyacı bulunan bireyler konusunda daha yeterli ve donanımlı olmaları gerekmektedir (Yaralı, 2015). Özel eğitimde çalışan öğretmenlerin öğretmenlik ve özel eğitim bağlamında gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmaları özel eğitimin etkililiğini artırmaktadır (Brownell, Siindelar,

Bishop, Langley ve Seo, 2004; Özyürek, 2008). Özellikle de, özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin bir kısmının özel eğitim alanlarının dışındaki programlardan mezun oldukları gerçeği düşünüldüğü zaman, bu konu oldukça önem taşımaktadır (Güleç-Aslan, Özbey, Özgüç ve Cihan, 2014). Bu duruma örnek olarak, meslek liselerinin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümlerinden mezun olan ve özel eğitim alanında usta öğretici olarak çalışan öğretmenler gösterilebilir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Yönetmeliği'ne (2006) göre “Usta öğreticiler, özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenlerle birlikte ve öğretmenlik sorumluluğu içinde görev yapar. Ayrıca, ilgili mevzuat çerçevesinde okul ve kurum yönetimince verilen diğer görevleri de yerine getirir.”

Öğretmen ve öğrenci eğitim öğretimin iki önemli ögesidir ve bu iki önemli öge arasındaki ilişkinin niteliği eğitim öğretimin kalitesinin belirleyicisidir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki nitelikli ilişkinin en belirleyici unsurlarından biri öğretmenin eğitimsel inançlarıdır (Yero, 2002; Nuri, 2014). Özel gereksinimli bireyler ile karşılaşacak olan kişilerin, mesleğinin gerektirdiği yeterlilikleri yerine getirmeleri onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, bu görev ve sorumlukları yerine getirebileceklerine olan inançları ve tutumları ile de yakından ilgilidir (Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu, ve Soran, 2006). En geniş anlamı ile tutum, “ bireyin çevresindeki herhangi bir olgu veya nesneye ilişkin sahip olduğu tepki eğilimini” ifade etmektedir. Başka bir deyişle tutum, bir durum, olay yada olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimi olarak tanımlanabilmektedir (İnceoğlu, 2004). Özel eğitim uygulamalarındaki başarısızlığın en büyük faktörlerinden birinin öğretmen ve öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere karşı olan olumsuz tutumlar olduğu bilinmektedir (Melekoğlu, 2013, Orel, Zerey ve Töret, 2004). Bu olumsuz tutumlara neden olan faktörlerden birinin ise özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim alanına yönelik yetersiz bilgiye sahip olmaları olarak saptanmıştır (Malak, 2013). Bununla birlikte yapılan araştırmalarda, özel eğitim öğretmen ve öğretmen adaylarının özel eğitim alanına yönelik bilgileri arttıkça özel eğitime gereksinim duyan bireylere yönelik tutumlarının da iyileştiği bulunmuştur (Gözün ve Yıkılmış, 2004; Şahin ve Güldenoğlu, 2013).

Ülkemizde Meslek liselerinde Çocuk gelişimi ve Eğitimi bölümlerinde eğitim alan öğrenciler müfredat içerisinde yer alan özel eğitim dersini sadece 1 öğretim

yılında toplam haftalık 4 saat almaktadırlar. Bu bölümlerden ise öğrenciler usta öğretici olarak mezun olup bir kısmı üniversiteye devam ederken, bir kısmı ise özel eğitim ve okul öncesi eğitim merkezlerinde yardımcı öğretmen olarak görev alabilmektedirler. Yardımcı öğretmen veya usta öğretici görevine başlayan bireylerin görevlerini tam olarak yerine getirebilmeleri için sadece normal gelişim gösteren çocukların değil, özel gereksinimi olan çocukların da özelliklerini bilmeleri gerekmektedir (Vuran, 2013). Alanyazın taramasında özel eğitim dersine yönelik tutumlarla ilgili gerek Türkiye’de gerekse ülkemizde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, daha çok öğretmenler, üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerinde eğitim alan öğretmen adaylarıyla özel eğitime yönelik tutumlar ve görüşler incelenmiştir (Shade ve Stewart, 2001; Yaralı, 2015). Oysa meslek liselerinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümlerinde eğitim alan ve yukarıda bahsettiğimiz kurumlarda görev alacak yardımcı öğretmenlerin özel eğitim dersine yönelik tutumlarını inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu eksiklik araştırmanın yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın amacı Meslek liselerinin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğrencilerinin özel eğitim dersine yönelik tutumlarını belirlemektir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğrencilerinin meslek eğitim süreçlerinde almış oldukları özel eğitim dersine yönelik tutumlarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerin, Özel Eğitim dersine yönelik tutumları nasıldır?
 - 1.1. Yakın çevresinde özel eğitime muhtaç birey olma durumu,
 - 1.2. Staj uygulaması yaptıkları okullarda özel gereksinimli öğrenci olup olmamasına,
 - 1.3. Eğitim aldıkları okulların bölgelerine göre farklılaşma durumu,
 - 1.4 Ailesinde özel eğitime muhtaç birey var olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik durumları arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğrencilerinin özel eğitim alanındaki tutumlarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Günümüzde özel eğitime verilen önemin olumlu yönde gelişmesi, farklı gelişim gösteren öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin özel eğitim ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Bunun yanında farkındalık seviyelerinin aynı şekilde yüksek tutulması önem arz etmektedir.

Bilindiği üzere farklı gelişim gösteren bireyi en erken zamanda fark etmek ve ona gereken destek eğitimini en erken dönemde sağlayabilmek, bu çocuğun gelişiminin olumlu yönde gelişmesi açısından en önemli unsurlardan biridir. Bu bağlamda sınıf içerisinde farklı gelişen bireyin en erken zamanda teşhis edilmesinde öncelikli olarak sınıf içerisindeki öğretmenin rolü çok önemlidir. Çocuğun sınıf içerisinde yaşlılarından farklılık gösterdiğini ilk farkedenden öncelikle öğretmenleridir. Bu sebepten ötürü ileriki hayatlarında Çocuk Gelişimi ve Eğitimsi olarak mezun olup özel eğitim merkezlerinde yardımcı öğretmen pozisyonunda görev alabilecek olan öğrencilerin özel eğitim alan bilgilerinde ciddi boyutta donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Farklı gelişim gösteren çocuğun öğretmen tarafından farkedilmesi ve çocuk üzerindeki olumlu davranışları hem farklı gelişim gösteren çocuk üzerinde ve çocuğun sınıf arkadaşları üzerinde olumlu bir etki bırakacaktır.

Her çocuk normal gelişim gösterememektedir. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğrencileri yardımcı öğretmen pozisyonunda, normal okullar ve özel eğitim okullarında çalışabilmektedirler. Çocuklar üzerinde bırakacakları etki kalıcı olabilmekte; hayatlarını olumlu yada olumsuz şekillendirebilmektedir. Bu sebepten ötürü öğrencilerin alan bilgisi olarak kapsamlı ve bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Öğrencilerin bu konudaki tutumlarının ortaya çıkarılmasına yardımcı olması, konu alanındaki açığı ortaya çıkarması ve öneriler getirmesi açısından bu çalışma büyük önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma KKTC de bulunan meslek liseleri ile,
- 2015-2016 eğitim öğretim yılının 2. dönemi ile,
- Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde eğitim alan 12. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır

1.5. Tanımlar

Eğitim: Eğitim; kişinin yaşadığı toplum içinde uygulama değeri olan yetenek yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamını oluşturur. Kişide istendik yönde davranış değişikliğine sebep olur.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bireyin büyüme evrelerine tanıklık etmek; hangi aşamalardan geçerek konuşmayı, düşünmeyi, yürümeyi, oyun oynamayı, okumayı ve yazmayı öğrendiklerini; bireylere neden ve nasıl eğitim verildiğini; gelişiminin nasıl ölçüldüğünü ve bunlar gibi pek çok sorunun yanıtı çocuk gelişimi ve eğitiminin kapsamını oluşturur. Öğrencilerde gerek gelişim gerek ise eğitim bağlamında çeşitli değişikliklerin ölçülmesi kapsamında araştırmaları içerir.

Özel Eğitim: Özel Eğitim farklı ve özel ihtiyaçlı bireylere sunulan, üstün nitelikli olanları yetenekleri yönünde potansiyellerinin üst düzeye çıkmasını sağlayan yetersizliği engelle dönüştürmeyi önleyen farklı gelişen bireyi kişilere bağımsız yada en az bağımlı olarak yaşayabilme düzeyine getirerek topluma katılmasını ve üretken kişiler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitim sistemini oluşturur.

Tutum:. Tutum, kişilerin kendine ya da yaşamış olduğu çevresinde bulunan herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı yaşantısal edindiği deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön yönelimidir. Kişinin yaşantısal veya çevresel etkiler bağlamında olaylara, kişilere veya cisimlere göstermiş oldukları duygusal tepki aralığı olara nitelendirilmektedir.

Yardımcı Öğretmen : Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kız meslek liseleri , çocuk gelişimi eğitimi bölümlerinden mezun olup ilköğretim okulları ile resmî ve özel

kurumların kreş, yuva, anaokulu, ana sınıfı, gibi erken çocukluk eğitim kurumlarında, rehabilitasyon merkezlerinde ve çocuk kulüplerinde görev olarak erken çocuklukta öğretmen yardımcılığı, özel eğitimde öğretmen yardımcılığı, bakıcı annelik ve yardımcı elamanlık yapan ve uygun eğitim programını uygulamada öğretmene yardımcı olma yeterliklerine sahip olan nitelikli bireylerdir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde özel eğitim, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin özellikleri ve gereksinimleri, öğretmen özellikleri ve öğretmenlerin tutumları ile ilgili kavramsal çerçeve yer almaktadır.

2.1.1 Meslek Liseleri

Mesleki ve teknik eğitim, bireyleri meslek hayatına ve yükseköğretime hazırladığından ülkemizin kalkınma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Kalkınma Planlarında ve Hükümet Programlarında yer alan ilke, hedef ve politikalar ile 15. ve 16. Millî Eğitim Şûralarında alınan kararlarda ve TC ve KKTC Bakanlığımızın 2001-2005 Çalışma Programı'nda; mesleki ve teknik eğitime önem, öncelik ve ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak, mesleki ve teknik eğitimde gerek sayısal ve gerekse kalite olarak belirlenen hedefe ulaşamamıştır. Bu bağlamda ilgili yıllara paralel olarak ülkemiz kapsamında çeşitli meslek yüksek okulları ve ara-eleman yetiştirmeye yönelik uygulama ve faaliyetlerde bulunulmuştur (Ömer, Karaca ve Şenyüz, 2005).

Mesleki eğitimde talep düşüşünün bir diğer nedeni bu eğitim sisteminde yaşanan kalite, verimlilik ve etkililikle ilgili sorunlardır. Mesleki eğitim mezunlarının niteliğinden iş dünyası memnun değildir. Mesleki eğitim, günümüz üretim teknolojilerinin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü yetiştirememektedir. Mesleki eğitim sırasında verilen teorik eğitim yetersizdir. Mesleki ve teknik eğitim mezunları, istihdam öncesi işletmelerde yeniden eğitilmek durumundadır. Mesleki eğitimdeki kalite ve verimlilik sorunun farklı nedenleri vardır. Bunların önemlileri aşağıya aktarılmıştır (Ömer, Karaca ve Şenyüz, 2005).

Mesleki ve teknik liselere gelen öğrencilerin temel eğitiminde ciddi eksiklikler vardır. Yapılan birçok araştırma “Mesleki ve teknik okul öğretmenleri bugün okullarının en büyük sorunu olarak bu okulları tercih eden öğrencilerin öğrenim düzeyinin düşüklüğünü göstermektedir. Öğretmenler, öğrencilerin önemli

bölümünün basit matematik bilgisinden yoksun olduğunu belirtmektedir” (TÜSİAD, 2003). Temel bilgilerden yoksun olarak gelen öğrenciler, mesleki okulda da bu eksikliği giderememekte, yetersiz bilgilerle mezun olmakta ve bu da işgücünde ciddi nitelik sorunlarına yol açmaktadır.

Eğitim ile istihdam arasındaki ilişki zayıftır. Eğitim sisteminin yetiştirdiği meslekli işgücü arzı ile işgücü piyasasının talep ettiği meslekli işgücü arasında uyumsuzluk vardır. “Mesleki okullarda okutulan müfredat güncel değildir. Eğitim programları ve müfredatı işgücü piyasasının ihtiyaçları analiz edilmeden belirlenmektedir. Halen yoğun işsizliğin yaşandığı mesleklerde, yeni mezunlar yetiştirilmektedir”.

Mesleki ve teknik okullarla işletmeler arasında iletişim ve işbirliği eksiktir. “Öğrenciler işletmelerde yeterli staj imkânı bulamamaktadır. İşletmelerde stajyerlere önem verilmemektedir” (Sabancı, 2007).

Eğiticilerin eğitimi yapılamamaktadır. “Eğiticiler sanayiden kopuk, teknolojik gelişmeleri izleyememekte, yeni çıkan makine, teçhizat ve ekipmanları tanımamaktadır. Meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerileri konusunda şüphelidir” (Erg-Türkonfed, 2006).

Meslek seçiminde rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yetersizdir. “Meslek lisesi öğrencilerinin yaklaşık %70’i meslek okulu seçimi öncesi rehberlik ve yönlendirme almadığını ifade etmiştir” (Pasi, 2007).

Bilgi toplumunda mavi ve beyaz yakalı işçi kavramı değişmekte “bilgi işçisi” kavramı öne çıkmaktadır. “Yaşam boyu öğrenim felsefesi öne çıkmıştır. 1990’lı yıllardan itibaren gelişmiş ülkelerin çoğu bu yaklaşımı eğitim sistemlerine uyarlamak için eğitim sistemlerinde reform yapmışlardır. Teknoloji ve işgücü piyasasında değişikliklere cevap verecek esnek bir yapı gerekmektedir. Türk eğitim sistemi bu yaklaşımı algılamakta ve içselleştirmekte gecikmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın şu andaki okul tiplerine bağlı örgüt yapısı verimsizliğe ve kaynak israfına yol açmaktadır” (Necdet, 2005).

2.1.2 KKTC’de Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Ders Müfredatı ve Öğrenci Nitelikleri

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) bulunan Mesleki Teknik Eğitimi Yapılandırma Projesi (MEYAP) kapsamında MEYAP ekibi, atölye şefleri veya bölüm sorumluları, alan öğretmenleri, sektör temsilcileri, üniversite temsilcileri ve meslek elemanları ile iş birliği içinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alan programları hazırlanmıştır. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanının MEYAP kapsamına alınması ve bu çerçevede programlarının sektör analizine dayalı olarak modüler esaslı hazırlanması, ülkemiz insanlarının eğitimi açısından çok önemli olan bu sektöre ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitim sistemine yeni bir anlayış getirmiştir. KKTC’de bulunan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Programında; erken çocukluk eğitimi ve özel eğitim gibi yan dallar yer almaktadır. Programın temel yapısı oluşturulurken 10. sınıflarda ortak dersler ile alan ortak dersleri, 11 ve 12. sınıflarda ise ana dala özel derslerin öncelikli olarak okutulması planlanmıştır. Alanda yer alan tüm dallara yönelik ortak yeterlikleri kazandıran dersler ağırlıklı olarak 10 ve 11. sınıfta verilmektedir. 12. sınıfta tek dal seçildiği için o dala ait yeterlikleri içeren dersler yer almaktadır.

Özel eğitim dersleri haftada 4 saat olup alan olarak Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünü seçen öğrencilere 12. Sınıfta yan dal dersleri olarak verilmektedir. Öğrenciler son sınıflarında normal kreşler ve anaokullarda görev almaktadırlar. Öğrencilerin yönlendirilme bağlamında, “programın gerektirdiği öğretim faaliyetleri, istihdam olanakları ve planlama konularında çevredeki üniversiteler, sivil toplum örgütleri, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları ve rehabilitasyon merkezleri meslek elemanları ile iş birliği yapılarak yönlendirilimekte” olduğu belirtilmektedir.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümü öğrencilerinin özel eğitim ders modüllerine baktığımızda ise bu derste öğrencilerin “özel eğitime muhtaç çocuklara”, “görme engellilere”, “işitme engellilere”, “dil ve konuşma güçlüğü ve bedensel, (ortopedik engellilere)” “süreğen hastalıkları olanlara”, “üstün zekâlı ve üstün yeteneklilere”, “zihinsel engellilere”, “öğrenme ve uyum güçlüğü gösterenlere”

ve “kaynaştırma eğitimine yönelik etkinlikler hazırlama” yeterliklerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Özel eğitim ders modülleri incelendiği zaman; öğrencinin çeşitli ortamlarda işitme engellilerin, görme engellilerin, dil ve konuşma güçlüğü olanların, bedensel ve süregen hastalığı olanların, üstün zeka ve özel yeteneklilerin, zihinsel engellilerin ve öğrenme güçlüğü olanların özelliklerini incelemesi sağlanmalıdır. Öğrenci bu modüller ile uygun ortam sağlandığında tüm engel gruplarına yardımcı olabilecektir. Ayrıca, uygun ortam sağlandığında tüm engel gruplarını tanıyabilecektir ve uygun ortam sağlandığında onların özelliklerine uygun etkinlik hazırlayabilecektir.

2.1.3 Özel eğitim

Çağdaş bir toplum olabilmenin temel koşullarından biri, farklı gelişen bireylere eğitimde fırsat eşitliği vermek ve bu bireylerin erken çocukluk döneminden başlayarak yaşama daha iyi hazırlanabilmelerini sağlamaktır (Vuran ve Çelik, 2008). Normal bireylerden farklı gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli veya farklı gelişen olarak fiziksel özellikleri veya öğrenme kapasiteleri vardır (Eripek, 2011). Özel eğitim; yetersizliğin engele dönüşmesini engelleyen, yetersizliği olan her bireyin yaşamış olduğu toplumda normal bir birey gibi bağımsız olarak yaşamasını ve üretici olmasını sağlayan ve bu becerilerini geliştiren eğitim hizmetlerinin tümüne denir (MEB, 2006). Ayrıca, yetersizliği olan bireyleri yetersizliklerinden dolayı yaşamsal işlevlerini karşılamada başkalarına olan bağımsızlığı azaltmak ya da en aza indirmektedir. Bunun akabinde, içinde yaşamış olduğu topluma uyum sağlayabilme yani toplumsallaşabilme becerilerini geliştirmek birincil hedefidir. Amaç her farklı gelişen birey için aynıdır: “Bireyin bağımsız yaşama hazırlanmasıdır.” (Metin, 2012).

Özel eğitimin bir diğer tanımı çoğunluktan farklı ve özel ihtiyaçlı çocuklara sunulan, üstün nitelikli olanları yetenekleri yönünde potansiyellerinin üst düzeye çıkmasını sağlayan yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma katılmasını ve bağımsız, üretken kişiler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2005). “Özel Eğitim”, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tanımlanırken, öğrenciler arasında bireysel özellik ve yeterlik bakımından kendi yaşlıları ile arasında anlamlı farklılık bulunmasından

kaynaklanan özel eğitim ihtiyacını karşılamak için, özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları, yöntem ve müfredatlar ile farklı ortamlarda devam edilen eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB, 2006). Normal veya yetersizliği olan her bireye eğitim olanağı sağlanmalıdır. Farklı gelişen çocuk ile normal gelişim gösteren çocuk arasında gelişimsel farklılıkların olabileceği kabul edilir ise de çocukların sahip oldukları özellikler doğrultusunda eğitim verilmesi gereklidir (Metin, 1997). Yetersizliği olan bireylerin de diğerleri kadar toplumdaki fırsatlardan yararlanabilmeleri ve topluma katkıda bulunabilmeleri için; normlar, ortamlar, kurumlar ve yaşam alanlarında ihtiyaçlara yönelik düzenlemeler ve değişiklikler yapılmıştır (Özyürek, 2009).

2.1.4 Özel Eğitimin İlkeleri

Türk Milli Eğitimi'ni düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır (573/KHK, 1997: Md.4):

- a) “Özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.”
- b) “Özel eğitime erken başlamak esastır.”
- c) “Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.”
- d) “Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.”
- e) “Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.”
- f) “Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.”
- g) “Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmalarının sağlanması esastır.”

h) “Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir.”

i) “Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.”

2.1.5 Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitim, Türk Millî Eğitimi’nin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin (R.G. 26184 / Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006: Md.5);

a) “Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,”

b) “Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,”

c) “Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını, amaçlar.”

2.1.6 Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Sınıflandırılması

Özel eğitime muhtaç çocuklar beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki özel ayrılıklar nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden gereği gibi yararlanamayan çocuklardır. Özel eğitime muhtaç çocuklar Milli Eğitim Bakanlığı’nın yönetmeliğinde (1986) özür türü ve derecelerine göre tanımlanıp gruplandırılmıştır.

Buna göre özür türleri şunlardır:

- “Görme engelliler (körler, az görenler)”
- “İşitme engelliler (sağırlar, az işitenler)”
- “Dil ve konuşma güçlüğü olanlar”
- “Bedensel (ortopedik) engelliler”
- “Üstün zekalı ve özel yetenekliler”
- “Zihinsel engelliler”

- “Öğrenme güçlüğü olanlar”
- “Uyumsuz çocuklar”

Son zamanlarda hiperaktif ve otistik çocuklar da bu gruba dahil edilmiştir (MEGEP, 2009).

2.1.7 Özel Eğitimin Gerekliliği

Farklı gelişen bireylerin de normal gelişim gösteren kişiler kadar toplumdaki fırsatlardan yararlanmaları, bağımsız birer birey olma ve topluma katkıda bulunmaları için; normlar, ortamlar, kurumlar ve yaşam alanlarında ihtiyaca yönelik ek düzenlemeler ve değişiklikler yapılır (Özyürek, 2009). Özel eğitim kişinin gelişimi, var olan yetenek ve gizli kalmış yeteneklerin ortaya çıkarılması, yetersizlik durumlarında ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yeterlilik kazandırılması, bireyi başkalarına bağımlı hayat sürdürmesini önlemek, bağımsız bir kişi olarak yaşamını sürdürebilmesi için kişinin amacına ulaşip mutlu olması, ailenin ve toplumun refahı açısından çok önem taşımaktadır (MEGEP, 2009). Çoklu yetersizlik durumlarına sahip olan çocukların çok yönlü değerlendirmek ve onların ne yapabilecekleri ile ilgili olumlu tutumlar geliştirmek, bu çocukların farklı yönlerdeki gelişimleri için önem taşır (Sarı, 2003). Özel eğitim, genel eğitimden içerik yönünden yani nelerin öğretileceği yönünden farklılık göstermektedir. Normal gelişim gösteren çocukların kendiliğinden edindikleri becerilerin büyük bir kısmını farklı gelişen ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara, yoğun ve sistematik biçimde öğretmek gereklidir. Özel eğitim programının içeriğini çocuğun ihtiyaçları belirler (Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı, 2006). Farklı gelişen bireyler için eğitimin temel hedefini, bu kişileri toplumsal yaşama hazırlamak, bağımsız, ya da en az bağımlı olarak yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlamak için gerekli olan becerileri onlara öğretmek ve hazır duruma getirmektir. Bağımsızlık, engelli bireyin aktif ve üretken bir kişi olarak toplumsal yaşama katılması anlamını ifade eder (Çetrez ve Eratay, 2005; Güven, 2003). Gelecekte, farklı gelişen bireylerin eğitiminin amaçları normal gelişim gösteren kişiler için belirlenen genel ve özel amaçların aynısı olacaktır (Sarı, 2001).

2.1.8 Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimindeki Amaçlar

Farklı gelişen yada normal gelişim gösteren her çocuk, eğitim alma ve gelişme hakkına sahiptir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre yetenekleri ne düzeyde olursa olsun, her çocuğun kapasitesini geliştirecek eğitimi alması önemli bir temel hak olarak kabul edilmektedir. Bu temel hak aslında “bireyin var olma hakkı”dır (Levent, 2011).

Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimindeki Amaçlar Şöyle Sıralanabilir:

- “Toplum içinde rollerini gerçekleştiren bireyler yetiştirmek,”
- “Kendi kendine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmek,”
- “Yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş alanlarına ve hayata hazırlamak,”
- “Yeterli sağlık beslenme ve düzen alışkanlıkları kazandırmak,”
- “Zihinsel ve bedensel açıdan kendine yeterli bir vatandaş haline getirmek,”
- “Mevcut istidat ve kabiliyetlerini en yararlı şekilde kullanabilmelerini sağlamak,”
- “Aşırı ve zararlı etkilerle bağımsızlıklarının engellenmesini kötüye kullanılmasını, istismar edilmesini önleyici önlemler almak,”
- “Sosyal olaylara ilgi gösterme, sosyal çevre içinde bulunmaktan hoşlanma, başkaları ile işte, oyunda deste ve bütün ilişkilerde işbirliği yapmak,”
- Seviyeye uygun devamlı öğrenme alışkanlığı kazandırmak,
- “Daha iyi rahat ve düzenli yaşamının yollarını öğretmek,”
- “Beden akıl ruh sağlığı yerinde hür ve emniyet içinde yaşayabilecek bir seviyeye getirmek,”
- “Türkçeyi iyi konuşur, ihtiyaçlarını karşılamada yerinde kullanabilir hale getirmek,”

- “Anayasamıza göre bireylerin hakları olan zorunlu ilköğretimi verme güçleri oranında gelişimlerini ve topluma yararlı bir vatandaş olmalarını sağlamak,”
- “Mesleki öğrenim ve çıraklık yapabilecek olanlara bu alanda yetişme ve ilerleme olanaklarını sağlamaktır” (Bilir, 1999).

2.1.9 Öğretmenlik

Her alandaki gelişmeler ışığında bireylerin yeniliklere uyum sağlayabilmesi için eğitime büyük görev düşmekte ve eğitim sistemlerine verilen önem artmaktadır (Tuğluk, 2007). Eğitimin üç temel ögesi öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarıdır (Gündüzalp, 2003). Bununla birlikte toplumların eğitimden beklediği görevi yerine getirmede en önemli faktör öğretmen faktörüdür (Erçetin ve Tozlu, 2006). Eğitimin niteliğinin ve kalitesinin artırılması ve yapılan araştırmalar sonucunda ortaya konan yeni yöntem ve tekniklerin devamlılığının sağlanması için öğretmenlerin almış oldukları lisans eğitimlerine destek olacak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve öğretmenlerin , mesleklerine hakim olarak görev yapmaları gerekmektedir (Şişman, 2004). Öğretmenlerin sınıf içerisinde öğretimi yöneten ve hem öğretimin hem de öğrencinin değerlendirmesini yapabilen kişiler olabilmesi gerekmektedir (Bircan, 2003). Günümüz bilgi ve teknoloji çağında yetişecek olan öğrencileri başarıya ulaştıracak donanımına sahip olarak yetiştirmek öğretmenlerin temel görev ve sorumluluklarından biri olduğundan bu görevini başarıyla gerçekleştirebilecek araştırmacı ve yenilikçi olarak yetiştirilmesi önemlidir (Sağlam ve Sağlam, 2004). Her toplum içerisinde nitelikli insanları yetiştirmede en önemli görev ve sorumluluk öğretmenlerde olduğuna göre; öğretmenlerin yetiştirilmesi ve mesleki hayata hazır bulunuşluluklarının önemi üzerinde titizlikle durulmalı, gerekli çalışmalar veya düzenlemeler yapılmalı ve güncellenmelidir (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006).

Öğretmenlerin kişilik özellikleri, davranışları, tutumları, ilgileri ve akademik özellikleri meslek hayatlarında, öğretme ve öğrenme sürecinde önemli rol oynamaktadır (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Bu durumda , her öğretmen adayının yapacak olduğu öğretmenlik mesleğine karşı olan tutumları, adayların öğretmenlik mesleğini başarılı bir biçimde yerine getirebilmesini ve sınıf içerisindeki öğrencileri başarıya ulaştırabilmesinde büyük etkisi vardır (Erdem, Gezer ve

Çokadar, 2005). Yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin sınıf içerisinde sergilemiş olduğu tutum ve davranışlarının öğrenciler üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Çapa ve Çil, 2000; Güven, 2001; Temizkan, 2008). Öğretmen adayları; eğitim-öğretim programları, mesleki beklentiler, kişilik özellikleri, değerler sistemi, psikolojik ihtiyaçlar gibi birçok değişkene bağlı olarak olumlu ve yüksek düzeyde öğretmenlik tutumları geliştirmektedirler (Akt. Şenel Demir, Sertelin, Kılıçaslan ve Köksal, 2004). Bu nedenle, nitelikli öğretmen adayı yetiştirmede; öğrencinin öğretmen olma isteği, mesleğe yatkınlığı ve öğretmenliğe, çevreye, sosyal değerlere yönelik tutumlarının da dikkate alınması gerekmektedir (Oral, 2004). Binaları büyük ve gösterişli bir okula “mükemmel bir okulumuz var” demek, taş ve tuğla yığınının gurur duymaktır. “Bir okul, orada çalışan öğretmenler kadar mükemmeldir.” Tanımı dünyaca kabul edilen bir gerçek olarak kabul edilmektedir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997).

2.1.10 Özel Eğitim Öğretmenliği ve Yardımcı Öğretmenler

Önceleri özel eğitim din adamlarınca yürütülen bir eğitim olarak görülmüştür. Sonraları bu işe meraklı olan herkes özel eğitim vermeye çalışmış, onu izleyen dönemlerde ise engellilerle doktorlar çalışmışlardır. Daha sonra bu işin bir öğretmeni olmalı görüşü savunulmuştur. Günümüzde ise özel eğitim bir ekip işi olarak görülmektedir. Bu ekibin içerisinde öğretmen, doktor, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişimci, fizyoterapist, engel türüne göre değişebilen uzmanlar, yardımcı personel ve en önemlisi aile bulunmaktadır (MEGEP, 2009). Bu ekibin içerisinde bulunan tüm meslek dalları gibi çocuk gelişimcilere büyük rol düşmektedir. Çocuk gelişimi mezunları; çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışların hangi yaş düzeyindeki çocuklara ve gençlere kazandırılacağı hakkında bilgi veren, çocuğun tüm gelişimlerini destekleyen (fiziksel, psiko-motor, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal), plan yapan, uygulayan, çocuk sağlığı ve hastalıkları konusunda bilgi sahibi olan, özel eğitime muhtaç çocukların gelişimlerine ve uyumlarına yardımcı olan; drama, basit beden eğitimi hareketleri, müzik çalışmaları, sanat ve ana dili etkinlikleri yapan, çocukları tanıma tekniklerini uygulayan kişilerdir. Bu bölümde yetişen meslek elemanları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kız meslek liseleri, ilköğretim okulları ile resmî ve özel kurumların kreş, yuva, anaokulu, ana sınıfı, gibi erken çocukluk eğitim

kurumlarında, rehabilitasyon merkezlerinde ve çocuk kulüplerinde çalışabilirler. Bu alan altında çalışan meslek elemanları erken çocuklukta öğretmen yardımcılığı, özel eğitimde öğretmen yardımcılığı, bakıcı annelik ve yardımcı elamanlık görevlerini yapmaktadırlar. Özel eğitimde öğretmen yardımcısı olarak çalışan çocuk gelişimciler özür grubuna uygun eğitim programını uygulamada öğretmene yardımcı olma yeterliklerine sahip nitelikli kişilerdir. (MEB, 2009)

Özel eğitimde öğretmen yardımcısı olarak görev yapan çocuk gelişimcilerle ilgili olarak; “plan yapmak ve uygulamak, mesleğiyle ilgili programlama yapmak, fiziksel ortamın güvenliğini sağlamak, çocuk sağlığı ve hastalıkları konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak, öz bakım becerilerini geliştirmek, insan ilişkileri ve becerilerini geliştirmek, sosyal gelişimi desteklemek, bilişsel gelişimi desteklemek, psiko-motor gelişimi desteklemek, türkçe dil gelişimine yardımcı olan etkinlikler hazırlamak, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerine yardımcı olmak, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların gelişimine yardımcı olmak, çocuğun cinsel kimliğini tanımasına destek olmak, animasyon çalışmalarını yapmak ve rehberlik etmek, organizasyon yapmak, yaparak yaşayarak öğrenmeyi desteklemek, çocukları tanıma tekniklerini uygulamak, mesleki eğitimle ilgili etkinlikleri takip etmek, çocukların duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerine yardımcı olmak şeklinde görevleri vardır” diye nitelendirilmektedir (MEB, 2009).

2.1.11 Tutum

Tutum, kişinin kendine ya da bulunduğu çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2010). Bireyin çevresindeki yaşantısal olarak etkilendiği insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında göstermiş olduğu davranış biçimidir (Ünal ve Ada, 2001). Tutum bireylerin herhangi bir grup nesneye, farklı bireylere, olaylara ve çok çeşitli durumlara karşı bireysel davranış seçimini etkileyen önceden kazanılmış içsel bir durum olarak tanımlanır (Senemoğlu, 2010).

Bireylerin tutumları kişilere, kümelere, nesne ya da düşüncelere yönelik oldukça süreklilik gösteren, önceden yaşantısal olaylar sonucu biçimlenmiş duygu, düşünce ve inançlar bütünüdür. Buna bağlı olarak varlıklara, kişilere,

olaylara ya da düşüncelere ilişkin sahip olunabilen kişinin kendine ait duygu, düşünce ve inançların, yani tutumların etkisiyle karşısına çıkan olgulara, kişilere ve olaylara belli bir şekilde iyi yada kötü davranmaktadır (Özyürek, 2006). Belli zaman aralıklarında değerlerle birleştirilebilmektedir. Zaman zaman özel bir tercihe dönük olabilmektedir. Duygusal hissetmeyi kapsayabilmekte ve bununla birlikte, tutumların öğrenilmesinde, sadece “duyuların öğretiminden” daha fazlası gerekir. İnsanın varlıklara, kişilere, olaylara ya da düşüncelere karşı sergilemiş olduğu tutumları performansını etkileyen eğilimini ve özel tercihlerini kapsar (Senemoğlu, 2010). Farklı zamanlarda öğrenilebilir; fakat tutumlar kişilerin öğrenildikleri gibi kalmaz, zaman içinde gelişme ve farklılaşma gösterir (Aydın, 2007; Kağıtçıbaşı, 2010). Yapılan literatürdeki araştırmalarda küçük farklılıklar olmasına rağmen tutum; genellikle kişiye ait, doğrudan gözlem yapılamasa da, bireyin sergilemiş olduğu davranıştan önce gelen ve hareketlerimize rehberlik eden tutumumuza karşı hareketlerimizin değişkenliğinin olduğunu gösteren bir yapı olarak görülür (Arkonaç, 2001). Tutumların ortak yönleri bulunmaktadır. Birinci ortak yön olarak, bireylerin öncelikle yaşamış olduğu toplumsal nitelikte oluşan tutumlarının olduğudur. İkinci olarak kişilerin, tutumlarının zihinsel ve duygusal öğelerden oluştuğudur. Üçüncü olan ortak yön ise, tutumların oluşum sürecinde bilgi, inanç ve duyguların sistemli ve sürekli bir biçimde örgütlenmesidir. Buna bağlı olarak kişilerin tutumlarının oluşumunda öğrenme sürecinin varlığı görülmektedir. Öğrenme süreci tutuma değişkenlik kazandırmakta ve bu sebepten dolayı da tutumlar sabit ve kalıcı değildir. Dördüncü ve son ortak yön olarak tutumların gözlenemeyen, gizli değişkenler olduğu ancak kişilerin olaylara varlıklara ve bireylere karşı sergiledikleri davranışlardan çıkarılabileceği sonucuna varılır (İnceoğlu, 2010). Tutum, birbirinden farklı öğeleri içinde barındıran bir yapı oluşturmaktadır. Düşünce, duygu ve davranış boyutları tutumun temel yapılarını oluşturur. Bu öğeleriyle kendi içinde tutarlılık gösteren tutumlar bireyi karşılaştığı davranışa karşı göstereceği tavıra hazırlamaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Tutumların temel özellikleri, belirli örgütlenmiş düşünce yapısını içerir. Muzaffer Şerif tutumları, diğer normal düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için altı ölçüt geliştirmiştir. Bunlar; (1) “Tutumlar doğuştan edinilmez, sonradan kazanılırlar”, (2) “Geçici düşünsel durumlar değildir;

bir kez ortaya çıktıktan sonra az ya da çok belirli bir süre devam edebilmektedir”, (3) “Birey ile nesneler arasındaki ilişkilere bir kararlılık ve düzenlilik kazandırır”, (4) “Birey-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirlenen bir etkilenme-güdülenme süreci ortaya çıkmaktadır”, (5) “Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbirleriyle karşılaştırılabilir bir çok ögenin bir arada olması zorunludur”, (6) “Genel olarak kişisel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasına da uygulanabilirler” (Sherif ve Sherif, 1969: Akt.: Tolen, İsen ve Batmaz, 1985).

Kişi tutumların özellikle duyuşsal ögenin gücü, tutum ölçme çabalarının ve tutum araştırmalarının en çok üzerinde durdukları konudur. Kuvvetli tutumların değışkenlik göstermesi zordur. Bireyin sahip olduğu tutum ne kadar güçlüyse onu değıştirmek o derece güçlük gösterir. Bütünüyle bireyin tutumları arasındaki tutarlılık derecesi de önemli bir özelliğini ortaya koymaktadır. Tutumun örgütlenmesinde kültürel farkların da önemi büyük yer tutabilir. Bireylerin tutumları genellikle tutarlı olma eğilimi göstermekle birlikte bu tutarlılık, tutumların var olması için şart değildir. Ayrıca tutarlılığın derecesi olaylara göre değışebilmektedir (Fuchs ve Fuchs, 1995). Bu bağlamda öğretmen adaylarının farklı gelişen öğrencilerle ilgili tutum ve davranışlarının meslek hayatlarına başladıktan sonra değıştirilmesi oldukça güçtür (Jordan, Schwartz ve McGhie-Richmond, 2009).

2.2 İlgili Araştırmalar

Yaralı 2015 yılında öğretmen adaylarının özel eğitim dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geçerliliği ve güvenilirliği olan bir tutum ölçeği geliştirmek için 171 öğretmen adayı ile çalışma yapmış ve 15 maddelik özel eğitim dersine yönelik tutum ölçeği geliştirmiştir.

Sarı ve Bozgeyikli 2002 yılında karşılaştırılmalı olarak öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarını incelemiştir. Çalışmada 483 öğretmen adayı ratgele çalışmaya dahil edilmiş ve Frost ve Stemp (1988) tarafından geliştirilen ve Sarı, Bozgeyikli ve Ure (2002) tarafından türkçeye çevrilen “Özel Eğitim Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Sarı ve Bozgeyikli 2002, tarafından yapılan araştırmada elde edilen bulgular, özel eğitim dersi almayan öğretmen adayları normal sınıflarında engelli öğrenci olmasından mutlu olmadıklarını ve olamayacaklarını, buna ek olarak bu öğrencileri hem kendilerinin hemde sınıftaki diğer öğrencilerin problematik olarak

gördüğünü ve bu öğrencileri eğitmeyecekleri sonucuna vardığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerle çalışmaya yönelik isteklilik bağlamındaki tutumların da olumsuz olduğunu ifade etmiştir.

Öztürk, Ballıoğlu ve Şen 2014 yılında öğretmen adaylarının kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarını incelemiştir. 314 üniversite öğrencisinin katıldığı bu çalışmada “Entegrasyona Karşı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular, öğrencilerin okul/staj dönemlerinde katıldıkları gözlem/uygulama faaliyetleri sonucunda öğrencilerin bu konuya yönelik pozitif tutuma sahip olduğunu ve her öğrencinin gözlem/uygulama eğitim hakkı olmasının olumlu bulunduğu ortaya çıkarken, staj/okul uygulamalarına giden öğretmen adaylarının kaynaştırma öğrencileriyle etkileşim içerisine girmeleri sonucunda her öğrencinin eğitim almasının evrensel bir hak olduğuna yönelik görüşlerin ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır.

Bek, Gülveren ve Başer (2009) tarafından yapılan “Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi” isimli çalışmada öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi alıp almamaları açısından bakıldığında anlamlı fark görülmüştür.

“Babaoğlu ve Yılmaz (2010) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı ve her sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimi ve özel eğitim konusunda bilgi sahibi olması gerektiğinden bahsetmekte ve bu nedenle öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde özel eğitim dersi olması faydalı olacağını belirtmektedir.

İzci (2005) tarafından yapılan çalışmada ise özel eğitime yeterli ilginin olmadığı görülmekte ve teorik düzeyde de olsa öğretmen adayları, özel eğitim dersinin bu alandaki eksikliklerinin giderilmesinde katkısı olacağına inandığından bahsetmektedir”.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesi konularına yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada Meslek Liseleri Çocuk Gelişim ve Eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin Özel Eğitim dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile var olan durum belirlenmesi iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin yada derecenin belirlenmesi istenildiğinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini KKTC’de eğitim veren ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümleri bulunan meslek liseleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 2015-2016 öğretim yılında Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi, Karpaz Meslek Lisesi, Atatürk Meslek Lisesi ve Gazimağusa Meslek Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi 12. Sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde yer alan toplam 50 kız öğrenci çalışmaya katılmıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilere yönelik bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. İncelendiğinde İlgili meslek liselerinin Çocuk Gelişimi Bölümlerinde eğitim alan 12. sınıf öğrencisinin cinsiyetlerinin kadın olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin 9 kişinin (%18) 17 yaşında, 32 kişinin (%64) 18 yaşında, 7 kişinin (%14.0) 19 yaşında ve 2 kişinin (%4.0) 20 yaşında olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 6 kişisi (%12.0) Cengiz Topel Meslek Lisesi’nden, 6 kişisi (%12.0) Karpaz Meslek Lisesi’nden, 8 kişisi (%56.0) Atatürk Meslek Lisesi’nden ve 10 kişisi (%20.0) Gazimağusa Meslek Lisesi’nden katılım göstermiştir. Ayrıca, çalışmaya katılan öğrencilerin 23’ü (%46.0) özel eğitime ihtiyaç duyan yakına sahip olduğu, 27’sinin (%54.0) ise özel eğitime ihtiyaç duyan yakına sahip olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden 32 kişinin (%64.0) staj yaptığı okulda özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin olduğu, 18 kişinin (%36.0) ise staj yaptıkları okulda böyle bir duruma rastlanmadığı saptanmıştır.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine Ait Bulgular

Değişken		N	%
Yaş	17 yaş	9	18.0
	18 yaş	32	64.0
	19 yaş	7	14.0
	20 yaş	2	4.0
Okul	Cengiz Topel Meslek Lisesi	6	12.0
	Karpaz Meslek Lisesi	6	12.0
	Atatürk Meslek Lisesi	28	56.0
	Gazimağusa Meslek	10	20.0
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Yakını Olma Durumu	Evet	23	46.0
	Hayır	27	54.0
Staj Yapılan Okulda Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrenci Olma Durumu	Evet	32	64.0
	Hayır	18	36.0
Ailesinde Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumu	Bilmiyorum	30	60.0
	1. derece akraba	7	14.0
	2. derece akraba	4	8.0
	3. derece akraba	2	4.0
	4. derece akraba	7	14.0

Buna ek olarak, çalışmaya katılan öğrencilerden 30 kişinin (%60.0) ailesinde özel eğitime ihtiyacı olan bireye sahip olup olmadığını bilmediği, 7 kişinin (%14.0) ailesinde özel eğitime ihtiyaç duyan 1. derece akrabaya, 4 kişinin (%8.0) ailesinde özel eğitime ihtiyaç duyan 2. derece akrabaya, 4 kişinin (%8.0) ailesinde özel eğitime ihtiyaç duyan 3. derece akrabaya ve 7 kişinin (%14.0) ailesinde özel eğitime ihtiyaç duyan 4. derece akrabaya sahip olduğu bulunmuştur.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Yaralı (2015) tarafından geliştirilen 15 maddeden oluşan “Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1.Verilerin Toplanması

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı’ndan alınan izin sonrasında Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi, Karpaz Meslek Lisesi, Atatürk Meslek Lisesi ve Gazimağusa Meslek Liseleri Çocuk Gelişimi ve Eğitimi 12. sınıf öğrencilerine tutum ölçeği ve Kişisel Bilgi formu (KBF) uygulanmıştır.

3.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Öğrencilerin ilgili demografik özellikleri için, cinsiyet, yaş, eğitim gördüğü okulun ismi, yakın çevresinde özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin var olma durumu, staj yaptığı okulda özel eğitime gereksinim duyan öğrenci var olma durumu ve öğrencinin aile fertleri içerisinde özel eğitim gereksinimine ihtiyaç duyan bireyin var olma durumu ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

3.3.1.2. Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Çalışmada, belirtilen tutum ölçülmesine yönelik olarak literatürde Yaralı (2015) tarafından geliştirilmiş bulunan ve ölçek maddeleri anlaşılabilir, cevaplama süresinin de makul olduğu uzman görüşleri ile desteklenen “Özel Eğitim dersine yönelik tutum ölçeği” kullanılmıştır. Yaralı (2015) tarafından geliştirilen ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak ilgili alan yazın taranarak ve uzman görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Ölçekte inanma, önemseme ve olumsuz tutum olmak üzere 3 alt boyuta dağılmış 15 madde yer almaktadır. Ölçek formunda yer alan maddeler beşli Likert tipi (“1” Kesinlikle Katılmıyorum; “2” Katılmıyorum; “3” Kararsızım; “4” Katılıyorum; “5” Kesinlikle Katılıyorum) bir dereceleme ölçeğine sahiptir. Ancak, 15 maddeden oluşan ölçekte yer alan 8’nci madde uygulanacak gruba uygun olmayışından ötürü çıkarılmış ve anket formu 14 madde olarak öğrencilere uygulanmıştır.

3.3.1.3 Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

İlgili ölçekten elde edilen verilerin puanlarına yönelik iç tutarlılığının güvenilirliğini test etmek bakımından;

- a) Cronbach Alpha
- b) Spearman-Brown Korelasyon testi-Guttman Split Half değeri

hesaplamaları gerçekleştirilmiş ve ilgili analizlerden çıkan sonuçlar kullanılan ölçeğin güvenilirliğini ispatlamaktadır. Buna ek olarak, literatürde kullanılan ölçek üzerine yapılan çalışmalarda, ilgili ölçeğe “her maddenin alt-üst %27 gruplarının madde ortalama puanları arasındaki ilişkisiz t testi ve her bir maddenin düzeltilmiş toplam madde korelasyonları hesaplanmış, güvenilirlik katsayısı yeterli bulunmuştur (Yaralı, 2015).

Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı

Tablo 2’de “Özel Eğitim dersine yönelik tutum ölçeği”ne yönelik gerçekleştirilen Cronbach Alpha testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 2. Faktörler ve Ölçek Bütünlüğüne Yönelik Alpha Katsayı değerleri

	İnanma	Olumsuz Tutum	Önemseme	Ölçeğin Bütünü
Madde Sayısı	3	7	5	15
Cronbach α	.634	.783	.760	.823

Yapılan test sonucunda Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirlik değeri $0.00 \leq \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir, ve $0.00 \leq \alpha < 1$ ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmektedir (Kayış, 2014: 405). Bu bilgiden yola çıkılarak inanma, olumsuz tutum ve önemseme boyutlarının “oldukça güvenilir”, ölçeğin bütünü ise “yüksek derecede güvenilir olduğu bulgusuna varılmıştır (Yaralı, 2015).

Araştırmada, Madde 1-3 arası inanma, Madde 4-10 arası olumsuz tutum ve Madde 11-14 arası önemseme olarak incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen analiz sonuçları, Madde 1 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin inanma alt boyutu puanlamasında, 3.86 ± 1.21 puanı “Evet”, 3.92 ± 0.61 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Madde 2 bağlamındaki sorulan soruda 4.17 ± 0.65 puanı “Evet”, 4.07 ± 1.07 puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 3’te ise 4.08 ± 0.84 puanı “Evet”, 3.59 ± 1.08 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Yakın Çevresinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumu ölçeğinde yer alan inanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Elde edilen analiz sonuçları, Madde 4 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin olumsuz tutum altboyutu puanlamasında, 1.78 ± 1.16 puanı “Evet”, 1.88 ± 1.15 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Madde 5 bağlamındaki sorulan soruda 2.21 ± 1.44 puanı “Evet”, 1.55 ± 0.97 puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 6’da ise 1.65 ± 1.02 puanı “Evet”, 2.00 ± 1.33 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Madde 7 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin olumsuz tutum altboyutu puanlamasında, 1.47 ± 0.94 puanı “Evet”, $1.77 \pm 0,97$ puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 8 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin olumsuz tutum altboyutu puanlamasında, 3.65 ± 1.36 puanı “Evet”, 3.62 ± 1.14 puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 9 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin olumsuz tutum altboyutu puanlamasında, 2.65 ± 0.48 puanı “Evet”, 2.44 ± 0.50 puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 10 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin olumsuz tutum altboyutu puanlamasında, 1.39 ± 0.94 puanı “Evet”, $1.44 \pm 0,57$ puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Yakın Çevresinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumu ölçeğinde yer alan olumsuz tutum alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Araştırmada elde edilen analiz sonuçları, Madde 11 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin önemseme tutumu altboyutu puanlamasında, 1.47 ± 1.03 puanı

“Evet”, 1.25 ± 0.44 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Madde 12 bağlamındaki sorulan soruda 3.56 ± 0.99 puanı “Evet”, 3.22 ± 1.05 puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 13’de ise 2.69 ± 1.42 puanı “Evet”, 2.14 ± 0.94 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir. Madde 14 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin önemseme tutum altboyutu puanlamasında, 3.21 ± 0.99 puanı “Evet”, $3.00 \pm 1,10$ puanı “Hayır” puan olarak verdiği, Madde 15 bağlamında sorulan soruda öğrencilerin önemseme tutum altboyutu puanlamasında, 3.17 ± 1.07 puanı “Evet”, 3.22 ± 1.15 puanı “Hayır” puan olarak verdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Yakın Çevresinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumu ölçeğinde yer alan önemseme tutum alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Spearman-Brown Korelasyon Testi ve Guttman Split-Half Testi

Literatürde yapılan birçok çalışmada güvenirlik analizi için kullanılan bu testlere bağlı olarak, bir ölçme aracı ile toplanan verilerin iki eşit parçaya bölünmesi ve bölünen bu parçalardan elde edilen değerlerin karşılaştırılması sonucunda elde edilen güvenirlik testine testi yarılama yöntemi denilmektedir. Elde edilen değerler arasındaki ilişkinin tutarlı olma düzeyine göre ölçme aracının güvenirlik düzeyi de o kadar yüksek olmaktadır (Yaman, 2009). Tablo 3’te ilgili ölçeğe yönelik yapılan iki yarı-test güvenirlik çalışmasına yönelik bulgular gösterilmektedir.

Tablo 3. Ölçeğe yönelik İki yarı test Güvenirlik Çalışması

	Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı	Spearman- Brown	Guttman Split-Half
Kısım 1	.707	8	.790	.790
Kısım 2	.716	7		

Yapılan iki yarı test güvenirlik çalışması sonucunda, araştırmacıların geliştirdiği ölçeğin tasarlandığı fakültede öğrenim gören 171 öğretmen adayı üzerinde

yapılan çalışma sonucu Tablo 3’te gösterilen sonuçlar elde edilmiş, Spearman-Brown yöntemi ile yapılan iki yarı-test güvenilirliği de .790 olarak bulunmuştur. Bu değer sonucunda testlerden elde edilen her iki değer .790 olduğu sonucuna varılmıştır (Yaralı, 2015) .

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmada tutum, özel eğitime ihtiyacı olan yakını olma durumu, staj yapılan okulda özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenci olma durumu ve ailede özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumu bağımlı değişken olup, yaş, cinsiyet, eğitim aldığı okul ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Verilerin analizinde T-testi ve Kruskal Wallis tekniği kullanılmıştır. Kruskal Wallis tekniği, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklemin ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizleri elde etmek için kullanılmaktadır. Bu analiz, “puanların grup değişkenine göre oluşturulan her bir alt grupta normal dağılım ve varyans eşitliği” varsayımlarını gerektirmediği için tek yönlü varyans analizine alternatif bir analiz tekniğidir. t-testi, örneklemelerde yapılan iki test arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını modellemek için kullanılmakta ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik değerini ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2007).

3.6 Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada elde edilen verilerin analizi SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile yapılmış, iki ortalama arası fark analizi (t-testi), ve Kruskal Wallis analiz tekniği kullanılmıştır.

Buna ek olarak Tablo 4’de belirtilen 5’li likert puanlama tablosu baz alınarak öğrencilerin tutumlarının analiz edilmiştir.

Tablo 4. 5’li Likert Puanlama Tablosu (Büyüköztürk, 2007)

4,20-5,00	3,40-4,19	2,60-3,39	1,80-2,59	1,00-1,79
Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, çalışma kapsamında yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulara yönelik yapılan yorumlar bulunmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

Tablo 5’de araştırmaya dahil edilen çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin özel eğitim dersine yönelik tutum ölçeğinde yer alan önermelere verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin genel olarak “Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.”, “Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.”, “Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmeye kullanıyorum.”, “Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.”, “Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum”, “Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum.” Önergelerine “katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri saptamıştır.

Öğrenciler ölçekte yer alan “Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.”, “Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.”, “Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.” Önergelerine “kararsızım” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Tablo 5. Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bölümünde Okuyan Öğrencilerin, Özel Eğitim Dersine Yönelik Genel Tutumlarına İlişkin Bulgular

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1. Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.	1	2	4	8	6	12	27	54	12	24	3,9
2. Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.	-	-	3	6	8	16	19	38	20	40	4,12
3. Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmeye kullanıyorum.	1	2	5	10	9	18	22	44	13	26	3,82
4. Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	3	6	3	6	2	4	17	34	25	50	4,16
5. Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.	4	8	3	6	2	4	14	28	27	54	4,14
6. Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum	3	6	3	6	5	10	11	22	28	56	4,16
7. Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.	2	4	-	-	5	10	14	28	29	58	4,36
8. Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.	34	68	13	26	2	4	-	-	1	2	1,42
9. Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.	1	2	1	2	-	-	12	24	36	72	4,62
10. Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.	5	10	21	42	15	30	6	12	3	6	2,62
11. Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.	15	30	12	24	14	28	6	12	3	6	2,4
12. Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.	5	10	7	14	19	38	16	32	3	6	3,1
13. Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.	5	10	6	12	17	34	17	34	5	10	3,22
14. Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum.	5	10	3	6	11	22	17	34	14	28	3,64
Genel Tutum											3,54

Araştırma kapsamına dahil edilen öğrenciler ölçekte yer alan “Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.”, “Özel eğitim

dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.” Önermelerine ise “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Bu noktada, Büyüköztürk’ün 5’li likert ölçeğindeki puanlama tablosundaki değerler referans alınarak yapılan değerlendirmede, ortalama 3,90 | (3,40-4,19) olduğundan ötürü “Katılıyorum” olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrenciler ölçekte yer alan “Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.” önermesine “katılmıyorum”, “Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.” önermesine ise “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir. Yine, Büyüköztürk’ün 5’li likert ölçeğindeki puanlama tablosundaki değerler referans alınarak yapılan değerlendirmede, ortalama 1,42 | (1,00-1,79) olduğundan ötürü “Kesinlikle Katılmıyorum” olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin özel eğitim dersine yönelik genel tutumlarına baktığımızda ise “katılıyorum” aralığında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Büyüköztürk (2007) 5’li likert tablosu değerleri referans alındığında, ortalama 3,54 | (3,40-4,19) olduğundan ötürü “Katılıyorum” olarak ortaya çıkmaktadır.

4.1 Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Yakın Çevrelerinde Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 6 araştırmaya katılan Öğrencilerin özel eğitim dersine yönelik tutumlarının yakın çevrelerinde özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumuna ilişkin tanımlayıcı istatistiklerin, madde bazında aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları ve değerlendirmeleri verilmiştir.

Tablo 6. Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Yakın Çevrelerinde Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

MADDE		N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P	P>0,05
1.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.	Evet	23	3,86	1,21	48	-,211	,842	
	Hayır	27	3,92	,61				Anlamsız fark
2.Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.	Evet	23	4,17	,65	48	,390	,688	
	Hayır	27	4,07	1,07				Anlamsız fark
3.Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.	Evet	23	4,08	,84	48	1,773	,077	
	Hayır	27	3,59	1,08				Anlamsız fark
4.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	Evet	23	1,78	1,16	48	-,323	,748	
	Hayır	27	1,88	1,15				Anlamsız fark
5.Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.	Evet	23	2,21	1,44	48	1,923	,070	
	Hayır	27	1,55	,97				Anlamsız fark
6.Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum.	Evet	23	1,65	1,02	48	-1,021	,303	
	Hayır	27	2,00	1,33				Anlamsız fark
7.Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.	Evet	23	1,47	,94	48	-1,097	,277	
	Hayır	27	1,77	,97				Anlamsız fark
8. Özel eğitim dersinin eğitim fakültelerinde sadece psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	Evet	23	2,65	,48	48	1,471	,147	
	Hayır	27	2,44	,50				Anlamsız fark
9.Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.	Evet	23	1,39	,94	48	-,245	,815	
	Hayır	27	1,44	,57				Anlamsız fark
	Evet	23	1,47	1,03	48	,994	,355	
10.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.	Hayır	27	1,25	,44				Anlamsız fark
11.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.	Evet	23	3,56	,99	48	1,181	,241	
	Hayır	27	3,22	1,05				Anlamsız fark
12.Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.	Evet	23	2,69	1,42	48	1,618	,125	
	Hayır	27	2,14	,94				Anlamsız fark
13.Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.	Evet	23	3,21	,99	48	,723	,469	
	Hayır	27	3,00	1,10				Anlamsız fark
14. Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.	Evet	23	3,17	1,07	48	-,152	,879	
	Hayır	27	3,22	1,15				Anlamsız fark

Tablo 6’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumunun özel eğitim dersine yönelik tutumlarında farklılık yaratmasına yönelik madde bazında yapılan istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

“Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.” önermesinde yakın çevresinde özel gereksinimli birey olan öğrencilerin tutum ortalama puanları ($\bar{X}$ = 3.86, SS= 1.21) şeklinde iken, yakın çevresinde özel gereksinimli birey olmayan öğrencilerin tutum ortalama puanlarının ise ($\bar{X}$ = 3.92, SS= 0.61) olduğu belirlenmiştir. Yakın çevresinde özel gereksinimli birey olan ve olmayan öğrencilerin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05). Öğrencilerin bu önermedeki tutum aralığının katılıyorduma denk gelmesinden ötürü, öğrenciler özel eğitim dersinde öğrendiği bilgileri meslek yaşamlarında uygulayabileceklerine inandığı yorumu yapılabilir.

“Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.” önermesinde yakın çevresinde özel gereksinimli birey olan öğrencilerin tutum ortalama puanları ($\bar{X}$ = 4.17, SS= .65) şeklinde iken, yakın çevresinde özel gereksinimli birey olmayan öğrencilerin tutum ortalama puanlarının ise ($\bar{X}$ = 4.07, SS = 1.07) olduğu belirlenmiştir. Yakın çevresinde özel gereksinimli birey olan ve olmayan öğrencilerin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05). Öğrencilerin bu önermedeki tutum aralığının katılıyorduma denk gelmesinden dolayı, öğrenciler özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Ölçekte yer alan “Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.” önermesine yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olan öğrencilerin tutum ortalama puanlarının ($\bar{X}$ = 1.78, SS = 1.16) olduğu, yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olmayan öğrencilerin tutum ortalama puanlarının ise ($\bar{X}$ = 1.88, SS = 1.15) olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumunun “özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo

programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.” önermesinden aldıkları puanlarla arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olduğu ve özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görse/duysa izlediği yorumu yapılabilir.

“Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.” yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olan öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X} = 3.65$, $SS = 1.36$), yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olmayan öğrencilerin ortalama puanlarının ise ($\bar{X} = 3.62$, $SS = 1.14$) olduğu belirlenmiştir. Bu önermede öğrencilerin yakın çevrelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumunun öğrencilerin tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Öğrenciler özel eğitim dersinde öğrendiklerinin yaşamları boyunca gerekli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

“Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.” Önermesine yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olan öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X} = 1.39$, $SS = 0.94$), yakın çevresinde özel eğitim gereksinimli birey olmayan öğrencilerin ortalama puanlarının ise ($\bar{X} = 1.44$, $SS = 0,57$) olduğu belirlenmiştir. Bu önermede öğrencilerin yakın çevrelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumunun öğrencilerin tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrenciler özel eğitim dersinde öğrendikleri bilgileri arkadaşlarıyla tartışmaktan mutlu olmadıklarını belirtmişlerdir.

4.2 Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Ailelerinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan çocuk gelişimi öğrencilerinin ailelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis-H Testi yapılmıştır. Tablo 7 ise, öğrencilerinin ailelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik tutumlarının betimsel istatistik sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Ailelerinde Özel Eğitim Gereksinimli Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

MADDE	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p	Açıklama
1.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.	Bilmiyorum	30	25,53	1,448	4	,836	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	30,00				
	2.Derece akraba	4	24,50				
	3.Derece akraba	2	25,00				
	4.Derece akraba	7	21,57				
	Toplam	50					
2.Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.	Bilmiyorum	30	25,30	4,364	4	,359	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	26,57				
	2.Derece akraba	4	25,88				
	3.Derece akraba	2	7,50				
	4.Derece akraba	7	30,21				
	Toplam	50					
3.Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.	Bilmiyorum	30	26,42	3,361	4	,499	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	16,93				
	2.Derece akraba	4	27,00				
	3.Derece akraba	2	26,50				
	4.Derece akraba	7	29,00				
	Toplam	50					
4.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	Bilmiyorum	30	24,82	4,282	4	,369	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	26,36				
	2.Derece akraba	4	37,75				
	3.Derece akraba	2	23,50				
	4.Derece akraba	7	21,14				
	Toplam	50					
5.Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.	Bilmiyorum	30	21,65	9,809	4	,044	Anlamlı fark
	1.Derece akraba	7	25,79				
	2.Derece akraba	4	38,50				
	3.Derece akraba	2	24,25				
	4.Derece akraba	7	34,64				
	Toplam	50					
6.Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum	Bilmiyorum	30	26,33	,595	4	,964	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	25,14				
	2.Derece akraba	4	26,25				
	3.Derece akraba	2	24,25				
	4.Derece akraba	7	22,21				
	Toplam	50					

MADDE	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p	Açıklama
7.Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.	Bilmiyorum	30	26,73	1,171	4	,883	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	25,57				
	2.Derece akraba	4	20,38				
	3.Derece akraba	2	25,75				
	4.Derece akraba	7	23,00				
	Toplam	50					
8.Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.	Bilmiyorum	30	26,37	3,217	4	,522	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	20,86				
	2.Derece akraba	4	23,38				
	3.Derece akraba	2	17,50				
	4.Derece akraba	7	29,93				
	Toplam	50					
9.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.	Bilmiyorum	30	25,40	2,897	4	,575	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	22,43				
	2.Derece akraba	4	32,50				
	3.Derece akraba	2	19,00				
	4.Derece akraba	7	26,86				
	Toplam	50					
10.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.	Bilmiyorum	30	24,90	5,355	4	,253	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	31,71				
	2.Derece akraba	4	26,00				
	3.Derece akraba	2	6,50				
	4.Derece akraba	7	27,00				
	Toplam	50					
11.Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.	Bilmiyorum	30	24,42	5,469	4	,242	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	25,29				
	2.Derece akraba	4	30,75				
	3.Derece akraba	2	8,00				
	4.Derece akraba	7	32,36				
	Toplam	50					
12.Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.	Bilmiyorum	30	23,92	1,639	4	,802	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	27,00				
	2.Derece akraba	4	27,50				
	3.Derece akraba	2	22,00				
	4.Derece akraba	7	30,64				
	Toplam	50					
13.Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.	Bilmiyorum	30	25,03	,504	4	,973	Anlamsız fark
	1.Derece akraba	7	27,57				
	2.Derece akraba	4	25,63				
	3.Derece akraba	2	20,50				
	4.Derece akraba	7	26,79				
	Toplam	50					

	Toplam	50					
	Bilmiyorum	30	25,03				
14.Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum	1.Derece akraba	7	27,57	,504	4	,973	Anlamsız fark
	2.Derece akraba	4	25,63				
	3.Derece akraba	2	20,50				
	4.Derece akraba	7	26,79				
	Toplam	50					

Tablo 7’de görüldüğü gibi, tutum ölçeği sıralamalar ortalamalarının öğrencilerin ailelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda öğrencilerin ailelerinde özel eğitim gereksinimli birey olma durumu gruplarının ölçekte yer alan 13 maddede sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Sadece “Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum” önermesinde ailelerinde özel eğitim gereksinimli birey olup olmadığını bilmeyenlerin (Sıra Ortalaması=21,65), birinci derece akrabası olanların (Sıra ortalaması= 25,79), ikinci derece akrabası olanların (Sıra ortalaması=38,50), üçüncü derece akrabası olanların (Sıra ortalaması=24,25), dördüncü derece akrabası olanların ise (Sıra ortalaması=34,64) olduğu belirlenmiştir.

Sıra ortalamaları incelendiğinde sadece ailelerinde ikinci derece akrabaya sahip olan öğrenciler okullarında özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördükleri zaman rahatsız olup olmadıkları hakkında kararsız olduklarını belirtirken, diğer gruplara öğrenciler katılmadıkları görüşünü ifade etmişlerdir. Bu noktada, öğrencilerin ailevi bireylerinden herhangi birsinin özel eğitime ihtiyaç duyma durumu noktasında, özel eğitim dersi hakkında konuşulması durumunda ailevi olarak sorun paydaşı olarak görüldüğünden duruma kararsız kalmakta, ancak ailevi bireylerinden herhangi birsinin özel eğitime ihtiyaç duymasının sözkonusu olmadığı durumlarda konuya ilişkin herhangi bir yaşantı veya tecrübe kazanımı olmamasından ötürü olumsuz cevap vermektedir.

4.3 Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Okullara Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 8de araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim aldıkları okullara göre özel eğitim dersine yönelik tutumlarına ilişkin madde bazında yapılan Kruskal Wallis-H Testi puan sonuçları ve değerlendirmeleri verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Okullara Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

MADDE	Okul	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	Sd	p	Açıklama
1.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.	Cengiz Topel Lisesi	6	21,42	8,103	3	,044	Anlamlı fark
	Karpaz Meslek L.	6	16,75				
	Atatürk Meslek L.	28	24,95				
	Gazimağusa Meslek L.	10	34,75				
2.Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	11,08	7,795	3	,050	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	25,25				
	Atatürk Meslek L.	28	27,95				
	Gazimağusa Meslek L.	10	27,45				
3.Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	22,75	2,631	3	,452	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	32,67				
	Atatürk Meslek L.	28	23,71				
	Gazimağusa Meslek L.	10	27,85				
4.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	23,50	,629	3	,890	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	22,50				
	Atatürk Meslek L.	28	25,98				
	Gazimağusa Meslek L.	10	27,15				
5.Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	22,17	11,401	3	,010	Anlamlı fark
	Karpaz Meslek L.	6	39,25				
	Atatürk Meslek L.	28	21,32				
	Gazimağusa Meslek L.	10	30,95				
6.Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum	Cengiz Topel Lisesi	6	17,75	4,476	3	,214	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	23,50				
	Atatürk Meslek L.	28	28,71				
	Gazimağusa Meslek L.	10	22,35				
7.Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	22,17	5,066	3	,167	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	20,75				
	Atatürk Meslek L.	28	29,11				
	Gazimağusa Meslek L.	10	20,25				

MADDE	Okul	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	Sd	p	Açıklama
8.Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.	Cengiz Topel Lisesi	6	16,17	9,425	3	,024	Anlamlı fark
	Karpaz Meslek L.	6	28,67				
	Atatürk Meslek L.	28	23,61				
	Gazimağusa Meslek L.	10	34,50				
9.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	21,42	5,577	3	,134	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	22,92				
	Atatürk Meslek L.	28	28,95				
	Gazimağusa Meslek L.	10	19,85				
10. Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.	Cengiz Topel Lisesi	6	28,00	,649	3	,885	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	24,17				
	Atatürk Meslek L.	28	25,86				
	Gazimağusa Meslek L.	10	23,80				
11.Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	15,25	9,928	3	,019	Anlamlı fark
	Karpaz Meslek L.	6	31,67				
	Atatürk Meslek L.	28	23,05				
	Gazimağusa Meslek L.	10	34,80				
12.Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	23,67	8,796	3	,032	Anlamlı fark
	Karpaz Meslek L.	6	25,92				
	Atatürk Meslek L.	28	21,70				
	Gazimağusa Meslek L.	10	37,00				
13.Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.	Cengiz Topel Lisesi	6	27,83	,247	3	,970	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	26,25				
	Atatürk Meslek L.	28	24,86				
	Gazimağusa Meslek L.	10	25,45				
14.Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum	Cengiz Topel Lisesi	6	27,92	2,507	3	,474	Anlamsız fark
	Karpaz Meslek L.	6	23,00				
	Atatürk Meslek L.	28	23,54				
	Gazimağusa Meslek L.	10	31,01				

Tablo 8’de öğrencilerin eğitim aldıkları okullara göre özel eğitim dersine yönelik tutumların arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H istatistik tekniğinden yararlanılarak elde edilen sonuçlar bulunmaktadır.

Yapılan analiz sonucunda önerme 1 (Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim), ($\chi^2=8,103$, $p=,044$), önerme 5 (Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız

oluyorum), ($\chi^2=11,401$, $p=,010$), önerme 8 (Özel eğitim dersinin eğitim fakültelerinde sadece psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne verilmesi gerektiğini düşünüyorum.), ($\chi^2=9,425$, $p=,024$) önerme 11 (Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor), ($\chi^2=9,928$, $p=,019$) ve önerme 12 (Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum), ($\chi^2=8,796$, $p=,032$)’de istatistiksel olarak gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan diğer önermelerde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>.05$).

Özel Eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim önermesine Cengiz Topel Meslek Lisesinde eğitim gören öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=21,42$), Karpaz Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=16,75$), Atatürk Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=16,75$), Gazimağusa Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ise ($\bar{X}_{sira}=34,75$) olduğu yani öğrencilerin bu önermeye olumsuz tutum içerisinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak öğrencilerin özel eğitim dersinde öğrendikleri bilgileri ileriki meslek yaşamlarında uygulayamayacakları yorumu yapılabilir.

“Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum” önermesine, Cengiz Topel Meslek Lisesi’ne devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=22,17$), Karpaz Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=39,25$), Atatürk Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X}_{sira}=21,32$), GaziMağusa Meslek Lisesine devam eden öğrenci tutumlarının ise ($\bar{X}_{sira}=30,95$) olduğu, yani öğrencilerin bu önermeye yönelik kararsız tutum içerisinde olduğu ve elde edilen bulgular temelinde özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğü zaman bu duruma nötr bir tepkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir.

“Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor” önermesine, Cengiz Topel Meslek Lisesi’ne devam eden öğrencilerin

tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=15,25$), Karpaz Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=31,67$), Atatürk Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=23,05$), GaziMağusa Meslek Lisesine devam eden öğrenci tutumlarının ise ($\bar{x}_{sira}=34,80$) olduğu, yani öğrencilerin bu önermeye yönelik kararsız tutum içerisinde olduklarını ve özel eğitim dersinde öğrenilen bilgilerin öğrencilerin arkadaşları ile tartışmasına yönelik tutumlarının nötr olduğu yorumuna varılabilir.

“Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.” önermesine, Cengiz Topel Meslek Lisesi’ne devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=23,67$), Karpaz Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=25,92$), Atatürk Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}_{sira}=21,70$), GaziMağusa Meslek Lisesine devam eden öğrenci tutumlarının ise ($\bar{x}_{sira}=37,00$) olduğu, yani öğrencilerin bu önermeye yönelik tutumlarının kararsız tutum içerisinde olduklarını ve özel eğitim ders saatlerinin yeterliği konusunda nötr oldukları yorumuna varılabilir.

4.4 Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Staj Yaptığı Okullarda Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 9’de araştırmaya katılan öğrencilerin staj yaptığı okullarda özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik tutumlarına ilişkin tanımlayıcı istatistiklerin, madde bazında aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları ve değerlendirmeleri verilmiştir.

Tablo 9. Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Staj Yaptığı Okullarda Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey Olma Durumuna Göre Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

MADDE		N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p	P>0,05
1.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.	Evet	32	3,90	,99	48	,063	,948	Anlamsız fark
	Hayır	18	3,88	,83				
2.Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.	Evet	32	4,21	,75	48	1,041	,358	Anlamsız fark
	Hayır	18	3,94	1,10				
3.Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.	Evet	32	4,03	,99	48	2,048	,043	Anlamlı fark
	Hayır	18	3,44	,92				
4.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	Evet	32	1,90	1,25	48	,540	,564	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,72	,95				
5.Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.	Evet	32	1,93	1,29	48	,583	,553	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,72	1,17				
6.Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum	Evet	32	1,87	1,26	48	,272	,779	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,77	1,11				
7.Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.	Evet	32	1,62	1,07	48	-,145	,874	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,66	,76				
8.Özel eğitim dersinin eğitim fakültelerinde sadece psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	Evet	32	2,62	,49	48	1,618	,117	Anlamsız fark
	Hayır	18	2,38	,50				
9.Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.	Evet	32	1,43	,84	48	,215	,815	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,38	,60				
10.Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.	Evet	32	1,31	,78	48	-,573	,571	Anlamsız fark
	Hayır	18	1,44	,78				
11.Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.	Evet	32	3,50	1,04	48	1,103	,269	Anlamsız fark
	Hayır	18	3,16	,98				
12.Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.	Evet	32	2,43	1,13	48	,289	,786	Anlamsız fark
	Hayır	18	2,33	1,37				
13.Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.	Evet	32	3,00	1,07	48	-,892	,370	Anlamsız fark
	Hayır	18	3,27	1,01				
14.Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.	Evet	32	3,12	1,03	48	-,635	,550	Anlamsız fark
	Hayır	18	3,33	1,23				

Tablo 9’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrencilerin staj yaptığı okullarda özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik tutumlarına ilişkin farklılık yaratmasına yönelik madde bazında yapılan istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Ölçekte yer alan 14 önermeden sadece önerme 3 (Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum)’te öğrencilerin staj yaptığı okullarda özel eğitime ihtiyaç duyan birey olma durumuna göre özel eğitim dersine yönelik tutumlarına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<.05$).

“Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.” Önermesine öğrencilerin staj yaptığı okullarda özel eğitime ihtiyaç duyan birey olduğu cevabını verenlerin tutum ortalama puanlarının ($\bar{X} = 4,03$, $SS = ,99$), özel eğitime ihtiyaç duyan birey olmadığı cevabını verenlerin ise tutum ortalama puanlarının ($\bar{X} = 3,44$, $SS = ,92$) olduğu ve öğrencilerin staj yaptıkları okullarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci olanların önerme maddesine tutumları bazında daha olumlu olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulgular ışığında, Madde.1 de belirtilen “Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim” ifadesine verilen cevaplara yönelik yapılan analizde elde edilen değer ($\bar{X} = 3,90$) olarak Tablo 16’da gösterilmektedir.

Madde 2’de belirtilen “Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum” ifadesine verilen cevaplara yönelik analizde elde edilen değer ($\bar{X} = 4,12$) olarak Tablo 16’da görülmektedir. Bu durum yine Tablo 17’ temel alınarak incelendiğinde öğrencilerin Özel Eğitim dersine yönelik olan tutumları konusunda “Katılıyorum” sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Madde 3’te belirtilen “Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum” ifadesine verilen cevaplara yönelik yapılmış olunan analizde elde edilen değer ($\bar{X} = 3,82$) değeri, öğrencilerin özel eğitim dersine yönelik genel tutumunu Tablo 17 temelinde “Katılıyorum” sonucuna ulaştırmaktadır.

Madde 4, Madde 5, Madde 6 ve Madde 7, Madde 9 ve Madde 10 'da belirtilen soruların olumsuz tutumları ölçmek maksadı ile sorulmuş olması bağlamında, bu sorulara yönelik verilen cevapların almış olduğu değerlerin Tablo 16'da gösterildiği üzere düşük çıkmış olması ($\bar{X} < 1.9$), ve bu değerlerin Tablo 17'de gösterilen kategoriler bağlamında öğrencilerin olumsuz tutum noktasında “Katılmıyorum” sonucunu göstermektedir.

Madde 12, Madde 14 ve Madde 15'de belirtilen soruların önemseme tutumunu ölçmek maksadı ile sorulmuş olması bağlamında bu sorulara yönelik verilen cevapların almış olduğu değerlerin Tablo 16'da gösterildiği üzere ($\bar{X} > 3.00$) ve bu değerlerin Tablo 17'de gösterilen kategoriler bağlamında öğrencilerin önemseme tutumu noktasında “Kararsız” olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilerden bahsedilmektedir.

5.1 Sonuçlar

Devlete bağlı meslek liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümlerinde öğrenim gören 12. Sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırma kapsamında, sorulan maddelere “inanma” alt boyutu bağlamında, yüksek derece ile “Katılıyorum”, “olumsuz tutum” bağlamında yüksek derecede “Katılmıyorum”, “önemseme” bağlamında ise “Kararsızım” cevabını verdikleri ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmada kullanılan anket soruları içerisinde bulunan ilk 3 soruda bahsi geçen özel eğitim dersindeki bilgilerin günlük hayatta karşılaşılan özel eğitim gereksinimini duyan kişilere uygulanabilmesi noktasında öğrencilerin yüksek düzeyde pozitif cevap vermesi ve öğrencilerin özel eğitim derslerine aldıkları bilgilerin öğretmen olduklarında uygulayabilecekleri konusundaki tutumları yüksek düzeyde pozitif çıkmış olması, özel eğitim derslerine yönelik tutumlarının pozitif olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin eğitim almış olduğu okulların bulundukları bölgelerin özel eğitim dersine yönelik tutumu ile olan ilişkisi incelendiğinde, okulların bulunduğu bölgelerin özel eğitim dersine yönelik tutuma etki ettiği Gazimağusa Meslek Lisesi örneğinde ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin olumsuz tutumlar alt boyutuna yönelik verdiği cevaplar temelinde özel eğitim dersi hakkında konuşulmasına yönelik rahatsız olma durumuna verilen yanıtın Karpaz Meslek Lisesi kapsamında “Kesinlikle Katılmıyorum” olarak çıkması, özel eğitim dersine olan tutumun pozitif olduğu ve herhangi bir negatif bakış açısı veya antipati barındırmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin ilgili ders müfredatları bağlamında haftalık ders saatlerinin yetersiz bulunması ve özel eğitim derslerinde merak ettikleri konuları ders dışında

araştırıyor olmalarına yönelik verdiği cevaplarda, yüksek derecede “Katılıyorum” sonucunun elde edilmiş bulunmaktadır.

Araştırmalar doğrultusunda, eğitim alınan okullar kapsamında, Cengiz Topel Meslek Lisesi’nde, “özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum” sorusundan elde edilen değerler, yüksek oranda “Kesinlikle Katılmıyorum” sonucunu çıkarmış olması, ancak bu bölgede özel eğitim derslerinin özel eğitim uzmanları tarafından okutuluyor olunması da çarpıcı ve farklı bir bulgudur.

Yine Cengiz Topel Meslek Lisesi’nde “özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum” sorusundan elde edilen değerlerde “Kesinlikle Katılmıyorum” sonucuna ulaşılması, öğrencilerin özel eğitim derslerine olan tutumlarının farklı bir boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

Alt problemlere yönelik olarak öğrencilerin yakın çevresinde özel eğitime muhtaç birey olma durumlarının özel eğitim dersine yönelik tutumlarında herhangi bir değişikliğe sebep olmadığı ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak, staj uygulaması yaptıkları okullarda özel gereksinimli öğrenci olup olmaması durumu, öğrencilerin derse olan tutumlarını olumlu şekilde etkilemekte ve öğrendiklerini gerçek hayatta gereksinim ihtiyacı olduğunu düşündüğü bireylerin sorunlarını çözmekte kullandığı ortaya çıkmaktadır. Ancak, yakın çevrede olan tutum değişikliği noktasından yola çıkarak bu noktada öğrencilerin stajda bulundukları sürede derste öğrendiklerini staj kapsamında uygulama zorunluğu olması durumu ile iki altproblem arasındaki farklılığın sebebi göz önünde bulundurulmamıştır.

5.2 Öneriler

Araştırma bulgularına dayanılarak geliştirilen öneriler bu alanda çalışmakta bulunan araştırmacı ve öğretmenlere yönelik olarak bu bölümde açıklanmaktadır.

5.2.1 Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Öğrencilerin özel eğitim merkezlerinde staj yapmıyor olması, mezuniyet sonrasında özel eğitim kurumlarında “yardımcı öğretmen” statüsünde çalışma olanağı bağlamında, uygulama yetersizliği ve ders kapsamlarının darlığı neticesinde büyük risk teşkil etmektedir.

Öğrencilerin “çocuk gelişimi” alanında çalışacağı göz önünden bulundurulduğunda, öğrencilerin karşılaşacağı bireylerin “özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler” olma ihtimali bulunmakta, bu duruma yönelik herhangi bir hazırlığı bulunmayan bireylerin özel eğitim kurumlarında “yardımcı öğretmen” statüsünde çalışmaya başlaması, hem bireylerin kişisel gelişimleri hem de ilgilendikleri farklı gelişen öğrenciler için risk teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, bireylerin farklı gelişen öğrencilere yönelik “çocuk gelişimi” kapsamında özel eğitim merkezlerinde staj yapmasının büyük katkısı olacaktır.

Buna ek olarak, öğrencilerin özel eğitim dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesine katkıda bulunabilecek atkivitelerin düzenlenmesi, özel eğitim okullarına gezi-gözlem yapılması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca uygulanan ders içerikleri ve uygulama seanslarındaki faaliyetlerin birbirleri ile tutarlı olmasının gerekliliği büyük önem arz etmektedir.

Meslek hayatında özel eğitim merkezlerinde “Yardımcı Öğretmen” pozisyonunda çalışmayı tercih edecek olan bireyler arasından, tercihlerini bu yönde yapacak olan bireyler için bu okullarda eğitim aldıkları müfredatlara ek olarak “özel eğitim okullarında staj yapılması gerkeliliği” şartı koşulmalı ve bireyin kendisini gerek gözlem gerekse uygulama bağlamında geliştirmesi sağlanmalıdır.

5.3 Tartışma

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimlerinde, erken teşhis ve erken eğitim çok büyük önem arz etmektedir. “Yardımcı öğretmen” statüsünde bulunan bireylerin özel eğitim kurumları içerisinde “öğretmen” statüsü ile çalışmaları noktasında, yeterli bilgi-beceri ve donanımına sahip olmama durumu, kurumlarda hali-hazırda çalışmakta bulunan özel eğitim öğretmenlerine, vaka analizi, uygulama saati, davranış eğitimi, problem davranış müdahaleleri ve çözümlerine destek şeklinde ek iş yükü olarak geri dönebilmektedir.

Bu noktada “yardımcı öğretmen” statüsünde özel eğitim kurumlarında çalışacak olan bireyler, öğretmenlere mevcut öğrencilerin yanında “yardımcı öğretmen” lere de destek olması noktasında ek iş yükü sorunu çıkarmaktadır.

Özel eğitim öğretmenlerinin, “yardımcı öğretmen” statüsünde çalışan bireylerin eğitimine yönelik harcadığı zaman yerine özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerle ilgilenmesi gerek zaman, gerek kurum gerekse ihtiyaçlı bireyler için çok daha yararlı olacaktır.

Gerek farklı gelişen bireyler gerekse özel eğitime ihtiyaç duymayan bireyler olsun, öğrencilerin tutumları belirli bir süreç içerisinde aldıkları eğitim sonucu değişiklik göstermektedir. Bu sürecin olumlu veya olumsuz sonuçlanması, ders içeriği ve uygulama faaliyetlerinin, faaliyetlerde bulunan bireylerin faaliyet öncesindeki yaşantılarında özel eğitim kurumlarında yaşantısal olarak deneyim etmiş olmasına bağlı değişiklik göstermektedir.

“Yardımcı öğretmen” statüsünde özel eğitim kurumlarında görev alacak olan bireylerin, özel eğitim kurumlarında ders ve uygulama faaliyetlerine katılmaları, eğitim aldıkları ilgili müfredatlarında zorunlu olarak bulunmadığından ötürü yaşantısal olarak deneyim etme fırsatları bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1997). <http://orgm.meb.gov/>. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Akçamete, G. (1998). *Türkiye’de özel eğitim*. Özel Eğitim. Editör: Süleyman Eripek. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 1018, 195-206.
- Arkonaç, S. (2001). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd.
- Ataman, A. (2003). “Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim”, A. Ataman (Ed):*Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Ataman, A. (2005). “Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim”, *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş* (2. baskı), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman, A. Eripek, S. Konrot, A. Sarı, ve H. Sucuoğlu, B. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitim*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydın, O. (2007). Tutumlar ve Önyargı, *Psikolojiye Giriş Clifford T. Morgan*, Editör: Sirel Karakaş, Rüzkan Eski, Onsekizinci baskı, Konya: Eğitim kitabevi.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimindeki Yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.

- Baykoç Dönmez, N. (2010). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. (Editör: Baykoç, N.), Öğretmenlik Programları İçin Özel Eğitim (ss. 13-25). Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Bilir, Ş. (1999). *Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Yayınları.
- Bek, H., Gülveren, H. ve Başer, A. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 160-168.
- Bircan, İ. (2003). Eğitimde Yeni Yönelimler Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları”. Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Büyükkaragöz S. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Konya: Mikro Yayınları, 208.
- Büyükkaragöz, S., ve Çivi, C., (1997). *Genel Öğretim Metodları*, İstanbul: Öz Eğitim Yayınları, 256.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cansaran, A., İdil, Ö., ve Kalkan, M. (2006). Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dallarındaki “Okul Deneyimi” Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 83–99.
- Cavkaytar, A., & Diken, İ. H. (2005). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara Kök Yayıncılık.

- Çapa Y., ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69–73.
- Çeliköz, N., ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162 (1), 139-157.
- Çetrez, G., ve Eratay, E. (2005). “Bolu İlindeki Orta Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği (Öğretilebilir) Olan Çocukların Özbakım ve Ev İçi Becerileri”, 14. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri*, Birinci baskı, Ankara: Kök yayıncılık
- Çitil, M. (2013). *Yasalar ve Özel Eğitim*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Demirel, Ö., ve Kaya, Z. (2003). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. (Editör: Özcan Demirel ve Zeki Kaya). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1-20.
- Erçetin, Ş., ve Tozlu, N. (2006). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Erdem, A. R., Gezer, K., ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 28-30 Eylül 2005 Kongre Kitabı I. Cilt* içinde. 471-477, Denizli.
- Erg-Türkonfed, (2006). Beceriler, Yeterlilikler ve Meslek Eğitimi: Politika Analizi ve Öneriler.
- Ergün, M. (2014). *Eğitim Felsefesi*. Pegem Yayınları.
- Fidan, N. (2012). *Öğrenme ve Öğretme*. Pegem Akademi.’

- Fuchs, D.; Fuchs, L.S. (1995). *'Sometimes separate is better.'* Educational Leadership, 52(4), 22-26.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P., ve Soran, H. (2006). Biyoloji eğitimi öğretmen adaylarının öğretiminde öz-yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 57-73.
- Gözün, Ö. ve Yıkmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaşturmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 65-77.
- Güleç-Aslan, Y., Özbey, F., Sola-Özgüç, C., ve Cihan, H. (2014). Vaka çalışması: özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin sorunları ve ihtiyaçları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (31), 639-654.
- Gündüzalp, M.F. (2003). *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*. (Editörler: Özcan Demirel- Zeki Kaya). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 243–278.
- Güven, Y. (2003). *Özel Eğitime Giriş, Farklı Gelişen Çocuklar*, Edt: Adnan Kulaksızoğlu, Birinci baskı, İstanbul: Epsilon yayıncılık.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum Algı İletişim*, İstanbul: İmaj Yayınları.
- İzci, E. (2005). Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Özel Eğitim” Konusundaki Yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 106-114.
- Jordan, A., Schwartz, E., ve McGhie-Richmond, D. (2009). Preparing teachers for inclusive classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 25, 535-542.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. Onikinci baskı, İstanbul: Evrim yayınevi.
- Kargın, T. (2003). Cumhuriyetin 80.Yılında Özel eğitim. *Milli eğitim Dergisi*, 160.
- Kayır, Ö., Karaca, Ş., ve Şenyüz,Y. (2004) “Meslek Liseleri Araştırmasında Ortaya Çıkan Temel Bazı Bulgular”, Şubat 2004.
- Kuran, K. (2002). Öğretmenlik Mesleği (Niteliği ve Özellikleri). (Editör: Adil Türkoğlu). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Mikro Yayınları, 253- 278.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın 87 .
- Malak, S. (2013). Inclusive education reform in Bangladesh: pre-service teachers’ responses to include students with special educational needs in regular classrooms. *International Journal of Instruction*, 6(1), 195-214.
- MEB (2008). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu, Ankara.
- Melekoğlu, M. A. (2013). Özel gereksinimli öğrencilerle yürütülen etkileşim projesinin genel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutum ve farkındalık geliştirmeleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,13(2) 1053-1077.
- Metin, N. (1997). *Okul Öncesi Dönemdeki Down Sendromlu ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Entegrasyonunda Sosyal İletişim Davranışlarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı R.G.26184 Sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006).

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *MEGEP Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Özel Eğitim Modülü*, Ankara.
- Nartgün, Ş. S. (2007). Özel Eğitimde Öğrencilerin İstihdam Beklentileri. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 153-17
- Necdet, K. (2005) “Mesleki Eğitimde Gelişmeler, Mercek, 2005.
- Necdet, K. (2008) “Kısa süreli askerlik MYO’lara talebi artırır mı?” Popüler Yönetim, Şubat-Mart 2008, Sayı 20.
- Nuri, C. (2014). *Özel Eğitimde Çalışan Öğretmenlerin, Tükenmişlik, Öz Yeterlik ve Duygu Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Lefkoşa.
- Oral, B. (2004). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim Araştırmaları*, Ankara, Anı Yayıncılık 15, 88-98.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(1), 23-33.
- Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı (2006). Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- Özgür İ. (2004). Engelli Çocuklar ve Eğitimi. Özel Eğitim. ed. Seyfi Karahan, Adana: Karahan Kitabevi,
- Öztürk, H., Ballıoğlu, G., ve Şen, G. (2014). Öğretmen adaylarının özel eğitimde kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.

- Öztürk, M. (2011). *Türkiyede Engelli Gerçeği*. İstanbul: Musiad Cep Kitapları.
- Özyürek, M. (2006). *Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi* (1. Baskı), Ankara: Kök yayıncılık.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını Geliştirme ve Temelleri*. (5. Baskı). Ankara: Kök yayıncılık.
- Sahlberg, P. (2007). Secondary Education in OECD Countries. Common challenges, differing solutions. *Documento presentado en el Seminario Internacional sobre Ensino Médio Diversificado. Brasilia, 17.*
- Sabancı, A., Baştürk, N. ve Çelik, M. (2007) “III. Ulusal Meslek Yüksekokulları Müdürler Toplantısı I. Komisyon Raporu” 8-9 kasım 2007.
- Sağlam, A. Ç., ve Sağlam, M. (2004). Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi Derslerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Çağdaş Eğitim*, 305, 18–25.
- Sarı, H. (2001). *Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Sarı, H., ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-203.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Onaltıncı baskı, Ankara: Pegem yayıncılık.
- Shade, R. A. ve Stewart, R. (2001) General education and special education pre-service teachers’ attitudes toward inclusion. *Preventing School Failure*, 46, 37–41.

- Şahin, F. ve Güldenoğlu, B. (2013). Engelliler konusunda verilen eğitim programının engellilere yönelik tutumlar üzerindeki etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 214-239.
- Şenel, H. G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A., ve Köksal, A. (2004). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Eğitim Araştırmaları*, 15, 99-109
- Şişman, M. (2004). *Öğretmenliğe Giriş*. Ankara: 7. Basım. Pegem A Yayıncılık
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2009). *Özürlülük Eğitimi: Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor Temel Araştırması*.
- TimPajares, F. (1996) Self efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66 (4), 543–578.
- Tolen, B., İsen, G., ve Batmaz, V. (1985). *Ben ve Toplum; Sosyal Psikoloji* 1, (1. Basım), Ankara: Teori Yayınları.
- Tuğluk, M. N. (2007). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında Karşılaştıkları Problemlerin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- Doğan, H. (1997). Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30(1), 1-26.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar ve Uygulamalar*. (3. Baskı), İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ünal, S., ve Sefer A. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (2.Basım). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

- Vuran, S., ve Çelik, S. (2008). *Örneklerle Kavram Öğretimi / Zihinsel Yetersizlik Gösteren Çocuklar İçin* (1. Baskı). Ankara: Kök yayıncılık.
- Yaralı, D. (2015). Özel Eğitim Dersine İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması: Geçerlik ve Güvenirlik. *e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 12-22.
- Yero, J. L. (2002). Teaching in mind: How teacher thinking shapes education. *Education Review//Reseñas Educativas*.
- Yıkılmış, A. ve Gözün, Ö. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilen-dirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üni-versitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 65-77.
- Yılmaz, M., Koseoğlu, P., Gerçek, C., & Soran, H. (2004). Öğretmen öz-yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5 (58), 50-54.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler

Bu araştırmanın amacı, almış olduğunuz özel eğitim dersi hakkındaki tutumlarınızı belirlemektir. Bu amaçla verdiğiniz yanıtlar KKTC’de bulunan Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümünde okutulan özel eğitim dersine yönelik tutumlarınızı belirlemek ve özel eğitim dersi alan bilgisinde eksik kalan noktaları ortaya çıkarmakla birlikte bu konuda bize ışık tutması yönünde çok önemlidir. Dolayısı ile ölçekteki soruları doğru cevapların neler olacağı kaygısından uzak olarak içtenlikle işaretlemenizi rica ediyoruz. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacak, araştırma kapsamı dışında kullanılmayacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Hüseyin Kocabaşoğlu

Yakın Doğu Üniversitesi

Özel Eğitim Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

- 1) Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()
- 2) Yaşınız :
- 3) Okul ismi:
- 4) Yakın çevrenizde özel eğitime muhtaç birey varmı? Evet () Hayır ()

Ölçekte yer alan her bir maddeyi , aşağıdaki anahtara göre cevaplayınız:

- 1- Kesinlikle Katılıyorum
- 2- Katılıyorum
- 3- Kararsızım
- 4- Katılmıyorum
- 5- Kesinlikle Katılmıyorum

EK 2. ÖZEL EĞİTİM DERSİNE YÖNELİK TUTUM ANKETİ

Lise öğrencileri, Çocuk Gelişimi eğitimi bölümü bünyesinde verilen özel eğitim dersine bakış açılarını değerlendirmek amacıyla yaptığım araştırmama değerli görüşlerinize katılmanızı rica ediyorum. 5’li likert tipi ölçeğimize katılmak tamamen isteğe bağlıdır. Tüm sorulara cevap vermeniz arzu edilse de, istediğiniz soruyu boş bırakabilirsiniz. Ölçekteki soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu ölçek dersinizin ya da ödevinizin bir parçası değildir. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Saygılarımla

	Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.					
2	Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.					
3	Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.					
4	Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.					
5	Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.					
6	Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum					
7	Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.					
8	Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.					
9	Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.					
10	Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.					
11	Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.					
12	Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.					
13	Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.					
14	Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum.					

EK 3. ÖZEL EĞİTİM DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ Orjinal Ölçek

	Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri öğretmen olduğumda uygulayabilirim.					
2	Özel eğitim dersinin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz dersleri arasında olduğunu düşünüyorum.					
3	Özel eğitim dersinde sunulan bilgileri günlük hayatımda karşılaştığım özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşündüğüm bireylerin sorunlarını çözmede kullanıyorum.					
4	Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin bir zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.					
5	Okulumda özel eğitim dersi hakkında konuşan birilerini gördüğüm zaman rahatsız oluyorum.					
6	Özel eğitim dersine girdiğim zaman huzursuz oluyorum					
7	Özel eğitim dersini sadece başarı ortalamamı yükseltmek için önemsiyorum.					
8	Özel eğitim dersinin eğitim fakültelerinde sadece psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
9	Özel eğitim dersindeki konularla ilgili bir televizyon/radyo programı görsem/duysam ya kapatır ya da kanal değiştiririm.					
10	Özel eğitim dersinde öğrendiklerimin yaşamım boyunca gereksiz olacağını düşünüyorum.					
11	Özel eğitim dersinde öğrendiğim bilgileri arkadaşlarımla tartışmak beni mutlu ediyor.					
12	Özel eğitim dersinin haftalık ders saatini yetersiz buluyorum.					
13	Özel eğitim dersinde merak ettiğim konuları dersin dışında da araştırıyorum.					
14	Özel eğitim dersine zevk alarak çalışıyorum.					
15	Özel eğitim dersinde bahsi geçen konularla ilgili bir köşe yazısı görsem sonuna kadar okurum.					

EK 4. KKTC, Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: MTÖ.0.00-13-16/ 596

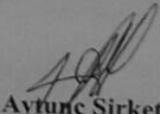
07 Mart 2016

Sayın Hüseyin Kocabaşoğlu
Master Öğrencisi,

İlgi yazınızda, müdürlüğümüze bağlı okullarda öğrenim gören son sınıf öğrencilerine yönelik olarak “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Özel Eğitime Yönelik Tutumlarının” konulu anket uygulama istemiyle izin talebinde bulundunuz.

Talebinizle ilgili olarak Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’nce yapılan incelemede, çalışmanın gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür. Ancak sözkonusu anket yapılmadan önce ilgili okul müdürlükleri ile istişarede bulunup anketin ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır. Anket yapıldıktan sonra da sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’ne de ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgi edinmenizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

Aytaç Şirket
Müdür

GH/NK

Tel (90) (392) 228 3136 – 22 82257
Fax (90) (392) 227 8727
E-mail meh@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

EK 5. Ölçek İzin Yazısı

E-POSTA YAZ

Ölçek Ricası

Gelen Kutusu x

Gelen Kutusu (22)

Yıldızlı

Önemli

Gönderilmiş Postalar

Taslaqlar (11)

Çevreler

[Gmail]

Notas

hüseyin

Q

hüseyin kocabaşoğlu <kocabasoglu.h@gmail.com>

11.12.2015

Alıcı: dsyarali44

Merhaba Dilek Yaralı Hocam,

Ben Kıbrıs'ta özel eğitim bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Kıbrıs'ta meslek liselerinde, Çocuk Gelişimi bölümünde okuyan lise son sınıf öğrencilerinin görmüş oldukları "Özel Eğitim" dersine yönelik tutumlarını belirlemek için "Özel Eğitim Dersine İlişkin Ölçek Geliştirme" isimli çalışmanızdan yararlanmak istiyorum. Yapacağım çalışma yüksek lisans tez çalışmam olacak ve Kıbrıs'taki tüm ilgili bölümdeki öğrencilerin tutumlarını belirlemeye yönelik olacaktır. Ayrıca bu çalışma ile geliştirmiş olduğunuz ölçeğin niteliğinde daha çok artacağını düşünmekteyim. Yardımınızı bekliyorum. Şimdiden Teşekkür Ederim. İyi Çalışmalar Dilerim... Saygılar..

Dilek Yaralı <dsyarali44@gmail.com>

11.12.2015

Alıcı: bana

Merhaba hüseyin hocam,

Özel eğitim dersine yönelik tutum ölçeğini kullanabilirsiniz. Ancak kaynak olarak gösterirseniz ve çalışmanız bittiğinde haber verirseniz sevinirim. Ayrıca öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarını ölçen başka bir ölçek daha geliştirdim. O henüz yayınlanmadı.. Bu ay yayınlanmasını bekliyorum.. o ölçeği de çalışmanızda kullanmak isterseniz yayınladıktan sonra gonderebilirim. yüksek lisans tezinizde başarılar dilerim. Ölçeği ekte gönderiyorum. Kolay gelsin...

Yakın zamanda gerçekleşen bir sohbet yok

Yeni bir tane başlatın

11 Aralık 2015 Cuma tarihinde, hüseyin kocabaşoğlu <kocabasoglu.h@gmail.com> yazdı:

...

EK 6. Orjinallik Raporu

tez			
ORJİNALLİK RAPORU			
%8	%	%8	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	KÖSTERELİOĞLU, İlker. "Engelli bireylerin eğitilmesine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi", Ahi Evran Üniversitesi, 2013. Yayın		%1
2	YARALI, Dilek. "Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Erzincan Üniversitesi, 2015. Yayın		<%1
3	BULUT, İlhami. "ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (DİCLE VE FIRAT ÜNİVERSİTESİ..", Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty/13050060, 20100101 Yayın		<%1
4	Adigüzel, Zafer; Ünsal, Yasin and Karadağ, Mustafa. "FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMENLERİNİN DIŞ KAYNAKLI İŞ TATMİN DÜZEYLERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ", Dicle University Journal of		<%1